

Tukes-ohje 1/2015

Uimahallien ja kylpylöiden turvallisuuden edistäminen

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto

Sisältöalue Uimahallien ja kylpylöiden turvallisuuden edistäminen
Kohderyhmät Toiminnanharjoittajat, viranomaiset, muut tahot
Julkaistu Ohje on julkaistu 17.3.2015 ja päivitetty 18.10.2017
Korvaa ohjeen Kuluttajaviraston ohjeet uimahallien ja kylpylöiden turvallisuuden edistämiseksi (4/2002)

UIMAHALLIEN JA KYLPYLÖIDEN TURVALLISUUDEN EDISTÄMINEN

Johdanto

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes) on laatinut tämän ohjeen uimahallien ja kylpylöiden sekä vastaavien palvelulaitosten turvallisuuden edistämiseksi. Ohjeessa annetaan tietoa kyseisiin kuluttajapalveluihin liittyvästä keskeisestä lainsäädännöstä, kuten kuluttajaturvallisuuslaista (920/2011, jäljempänä KuTuL), valtioneuvoston asetuksesta eräitä kuluttajapalveluja koskevasta turvallisuusasiakirjasta (1110/2011, jäljempänä turvallisuusasiakirja-asetus) sekä valtioneuvoston asetuksesta kulutustavaroista ja kuluttajapalveluksista annettavista tiedoista (613/2004, jäljempänä tietojenantoasetus). Ohje pohjautuu Kuluttajaviraston ohjeisiin 4/2002 kylpylöiden ja uimahallien turvallisuuden edistämisestä. Tämä ohje korvaa kyseiset aikaisemmat ohjeet.

Vuoden 2012 alusta voimaan tulleen KuTuL:n mukaan kuluttajapalvelusta ei saa aiheutua vaaraa. Lain 11 §:n mukaan kuluttajapalvelun vaarallisuutta arvioitaessa huomiota voidaan kiinnittää muun muassa valvontaviranomaisten ohjeisiin ja suosituksiin. Valvontaviranomainen voi käyttää tätä ohjetta uimahallien ja kylpylöiden vaatimustenmukaisuuden arvioinnin apuna.

Ohjeen tarkoituksena on lisätä uimahallien ja kylpylöiden turvallisuutta ja tehostaa KuTuL:n mukaista turvallisuuden valvontaa sekä ennaltaehkäistä onnettomuuksia ja tapaturmia. Ohje on kohdistettu erityisesti toiminnanharjoittajille ja KuTuL:n mukaisille valvontaviranomaisille. Myös muut erityisviranomaiset ja tahot voivat käyttää ohjetta apunaan.

Toiminnanharjoittajan tulee tapauskohtaisesti harkita, miten ohje soveltuu yksittäistapauksessa omaan toimintaan. Kuluttajaturvallisuuslainsäädännön mukaan toiminnanharjoittaja vastaa aina toiminnan turvallisuudesta. Vastuu toiminnan vaatimustenmukaisuudesta on siten toiminnanharjoittajalla.

Uimahallien ja kylpylöiden turvallisuus on osa palvelun laatua. Turvallisuus lisää myös asiakastyytyväisyyttä.

Lisätietoja

Ohje sisältää suoria lainauksia velvoittavasta lainsäädännöstä. Suorat lainaukset lainsäädännöstä esitetään *kursiivilla*. Viranomaisohje ei ole oikeudelliselta luonteeltaan lainsäädännön tavoin sitova. Se kuvastaa Tukesin näkemystä siitä, miten kuluttajaturvallisuuslainsäädännön vaatimukset voidaan täyttää. Ohjeessa esitetyt näkemykset tarjoavat toiminnanharjoittajalle esimerkkejä ja vaihtoehtoja toimia turvallisesti. Toiminnanharjoittajan on mahdollista täyttää lainsäädännön vaatimukset myös muilla tavoin.

Tämä ohje on tulostettavissa Tukesin verkkosivuilla **www.tukes.fi**. Ohjeeseen liittyvää lainsäädäntöä löytyy osoitteesta www.tukes.fi.

Pääjohtaja

Kimmo Peltonen

Johtaja

Tuiri Kerttula

Sisältö

Johdanto	1
Lisätietoja	2
1 Ohjeen soveltaminen	5
2 Peruskäsitteet.....	5
3 Uimahallin kokonaisturvallisuus ja toiminnanharjoittajan huolellisuusvelvollisuus.....	7
4 Turvallisuusasiakirja	9
4.1 Yleistä	9
4.2 Sisältö	10
4.3 Riskien arviointi	11
4.4 Velvollisuus ilmoittaa viranomaisille vaaran aiheutumisesta	12
4.5 Onnettomuuskirjanpito.....	12
4.6 Turvallisuusasiakirjan läpikäyminen ja kertaaminen henkilökunnan kanssa	13
4.7 Ulkopuoliset palvelun tarjoajat uimahalleissa	13
5 Uinninvalvonta	14
5.1 Yleistä	14
5.2 Uimahallit, kylpylät, uimalat ja vesipuistot	14
5.3 Hotellit, kuntoutuslaitokset ja muut pienet allasalueet.....	15
6 Henkilökunta	17
6.1 Henkilökunnalle asetettavat perusvaatimukset.....	17
6.2 Henkilökunnan ensiapu- ja pelastusvalmius	18
6.3 Henkilökunnan ensiapu- ja turvallisuuskoulutus.....	18
7 Häätätilannevalmius.....	19
7.1 Ensiapu- ja pelastusvalmius.....	19
7.2 Ensiapu- ja pelastusvälineet	20
7.3 Evakuointivalmius.....	20
8 Asiakkaille annettavat tiedot.....	22
8.1 Yleistä	22
8.2 Opasteet, merkinnät ja turvallisuusohjeet.....	23
9 Rakenteet	23
9.1 Yleistä	23
9.2 Ritiilit ja suojukset	23
9.3 Terävät kulmat ja ulkonemat	24
9.4 Liukkaus ja pintamateriaalit	24
9.5 Värit	25
9.6 Valvomo, valvontapaikka ja valvonnan tehostaminen kameravalvonnalla	25
9.7 Tikkaat, porrastikkaat ja portaat	26
9.8 Kaiteet portaissa, tasanteissa ja luiskissa	26
9.9 Käsijohteet altaalla ja veden alla	26
9.10 Erityisaltaat.....	27
9.11 Vesiliukumäet	28
9.12 Vedenpoistoaukot ja imuyhteet altaissa	30
9.13 Altaan syvyys ja veteen hyppääminen altaan reunalta.....	30
10 Uimahallissa tarjottavat liikuntapalvelut	31
10.1 Yleistä	31
10.2 Vapaasukellus uimahallissa	32
11 Talviuintipaikat osana uimahalli- ja kylpyläpalvelua	32

11.1 Uimahalleista ja kylpylöistä erilliset talviuintipaikat	34
12 Valaistus	34
13 Siisteys, hygienia ja altaiden puhdistus	34
14 Luvat, ilmoitukset ja vakuutukset.....	35
15 Oma valvonnan määräaikaistarkastukset ja käyttötarkkailu	35
16 Kuluttajaturvallisuuslain mukainen valvonta	36
17 Lakeja, ohjeita ja suosituksia	37
17.1 Kuluttajaturvallisuuslainsäädäntö	37
17.2 Muita lakeja ja asetuksia	37
17.3 Uimahalleihin liittyvää materiaalia (muutamia esimerkkejä)	37
18 Standardit	38
Liite 1	40
Liite 2	43
Liite 3	44
Liite 4	45
Liite 5	46
Liite 6	47
Liite 7	48

1 Ohjeen soveltaminen

Tätä ohjetta sovelletaan uimahallien, uimaloiden, maaumaloiden, kylpylöiden, viihdekylpylöiden, vesipuistojen, hotellien, virkistymis-, kuntoutus- ja hierontalaitosten, palvelutalojen sekä muiden vastaavien kohteiden uima-altaiden ja oheistilojen turvallisuuden edistämiseksi ja arvioimiseksi KuTuL:n soveltamisalalla. KuTuL:a sovelletaan kaikkiin kuluttajapalveluihin, ellei niiden turvallisuudesta ole säädetty erityissäädöksiin, joissa edellytetään vähintään samaa turvallisuustasoa kuin KuTuL:ssa.

KuTuL:n soveltamisalan ulkopuolelle jäävät sellaiset kuluttajapalvelut, joita tarjoavat luonnolliset henkilöt muussa kuin elinkeinotoiminnassa. KuTuL:a ei myöskään sovelleta sellaisiin kuluttajapalveluihin, joita yhdistykset tai yhteisöt tarjoavat vain omille jäsenilleen muussa kuin elinkeinotoiminnassa. KuTuL:n soveltamisalasta, määritelmistä sekä toissijaisuudesta ja täydentävyydestä säädetään lain 2–4 ja 18 §:ssä.

Ohjetta sovelletaan erilaisiin kuluttajille tarjottaviin kilpailuihin sekä joukkoliikuntatapahtumiin. Ammattimaisissa kilpailutapahtumissa ohjetta sovelletaan kilpailujen katsojien ja tapahtuman välittömässä läheisyydessä olevien turvallisuuden varmistamiseksi. Ohjetta voidaan soveltuvin osin käyttää näiden tapahtumien turvallisuuden suunnittelussa ja arvioinnissa.

Ohjetta ei sovelleta uimahallien ja vastaavien paikkojen tarjoamien muiden palveluiden (kuten kuntosalien) turvallisuuden arviointiin. Uimahallien ja vastaavien paikkojen yhteydessä tarjottaviin kuluttajapalveluihin (esim. pömpölinna lapsille) sovelletaan Tukesin ohjetta ohjelmapalveluiden turvallisuuden edistämiseksi.

Ohjetta voidaan soveltuvin osin soveltaa sellaiseen toimintaan, joka kuuluu lähtökohtaisesti sosiaali- ja terveydenhuoltoa koskevan lainsäädännön piiriin. Tällaista toimintaa on muun muassa kuntoutujille kuntoutuslaitoksissa tai palvelutaloissa hoitohenkilökunnan toimesta järjestettävät kuntoutuspalvelut allasosastolla (esim. Kelan järjestämät palvelut). Jos allasosasto on kuntoutuspalveluiden lisäksi jonakin aikoina avoinna myös muille kuin kuntoutujille, tulee KuTuL sekä tämä ohje näinä aikoina sovellettavaksi.

2 Peruskäsitteet

Allasosasto: Uima-allasalue (myös nimitys "allashuone") ja sen välittömät oheistilat, kuten saunat, pesu- ja pukuhuoneet, WC:t ja muut kiinteästi allasosaston käyttöön liittyvät tilat.

Huoltosuunnitelma ja -päiväkirja: Asiakirja, jossa esitetään määräaikaishuoltoa ja -tarkastusta vaativat kohteet, kuten tilat, koneet, laitteet ja muut välineet. Huoltosuunnitelmaan kirjataan huoltojen ja tarkastusten ajankohdat. Huoltopäiväkirjassa dokumentoidaan mitä on tehty, milloin ja kenen toimesta. Huoltosuunnitelma ja -päiväkirja ovat keskeinen osa omavalvontaa.

Ilmoitusvelvollisuus vaarallisesta kuluttajapalvelusta: Toiminnanharjoittajaa koskeva ilmoitusvelvollisuus valvontaviranomaiselle, jos toiminnanharjoittaja saa tietoonsa, että hänen tarjoamansa palvelu aiheuttaa vaaraa jonkun terveydelle tai omaisuudelle (esim. on tapahtunut onnettomuus tai vakava läheltä piti -tilanne). Ilmoitusvelvollisuudesta säädetään KuTuL 8 §:ssä. Velvollisuus koskee kaikkia toiminnanharjoittajia, palvelutyypistä riippumatta.

Kuluttajapalvelu: Palvelu, joka on tarkoitettu käytettäväksi tai jota olennaisessa määrin käytetään yksityiseen kulutukseen (KuTuL 3 § 1 mom. 2. kohta.). Kuluttajapalvelu voi olla kuluttajalle maksullinen tai maksuton.

Käyttöpäiväkirja: Päiväkirja (esim. kalenteri), johon merkitään päivittäin muun muassa kävijöiden määrä, laitehäiriöt ja erikoistapahtumat. Käyttöpäiväkirjan täyttäminen on toiminnanharjoittajan päivittäistä omavalvontaa.

Läheltä piti -tilanne: Odottamaton tapahtuma, josta olisi voinut seurata onnettomuus. Tilanteeseen liittyvät eri tekijät ovat aiheuttaneet vaaran, mutta henkilö- ja omaisuusvahingoilta on välttytty.

Oheistilat: Uima-allasalueen ulkopuoliset tilat, kuten saunat, pesuhuoneet, pukuhuoneet, WC:t ja muut vastaavat tilat.

Omavalvonta: Omavalvonta kuuluu toiminnanharjoittajan huolellisuusvelvollisuuteen. Se on toiminnanharjoittajan itse suorittamaa palveluun kohdistuvaa valvontaa ja osa toiminnanharjoittajan turvallisuusjohtamis- ja laatujärjestelmää. Omavalvonnan tarkoituksena on tunnistaa ja hallita toimintaan liittyviä riskejä sekä varmistaa palvelun turvallisuus. Uimahallin omavalvontaan kuuluvat turvallisuusasiakirja, onnettomuuskirjanpito, määräaikaistarkastukset (huoltosuunnitelman mukaan), käyttötarkkailu (käyttöpäiväkirja), asiakkaiden ohjeistus sekä ilmoittaminen vaarallisesta kuluttajapalvelusta viranomaiselle.

Onnettomuuskirjanpito: Onnettomuuskirjanpito on keskeinen osa turvallisuusasiakirjaa ja omavalvontaa sekä hyvä apuväline riskinarvioinnissa. Onnettomuuskirjanpito sisältää sekä asiakkaille että henkilökunnalle tapahtuneet onnettomuudet ja vakavat läheltä piti -tilanteet. Onnettomuuksien ja vaaratilanteiden kirjaaminen, syiden tutkinta ja analysointi antaa pohjaa riskien arvioinnille sekä turvallisuusjärjestelmän ja -toiminnan kehittämiseksi.

Palvelun tarjoaja: *Palvelun tarjoajalla* tarkoitetaan luonnollista henkilöä taikka yksityistä tai julkista oikeushenkilöä, joka suorittaa, pitää kaupan, tarjoaa, myy tai muutoin luovuttaa tai välittää kuluttajapalveluja (KuTuL 3 § 1 mom. 4. kohta.). Palvelun tarjoaja vastaa palvelun tuottamisesta kyseisessä kohteessa ja voi olla esimerkiksi yksityinen henkilö, yritys, kunta, rekisteröity yhdistys tai seurakunta. Palvelun tarjoajasta voidaan käyttää myös nimitystä toiminnanharjoittaja. *Palvelun tarjoajalla ei kuitenkaan tarkoiteta luonnollista henkilöä, joka ... tarjoaa palvelua ... muussa kuin elinkeinotoiminnassa eikä yhdistystä tai muuta yhteisöä siltä osin kuin se tarjoaa palveluja jäsenilleen muussa kuin elinkeinotoiminnassa.* (KuTuL 3 § 2 ja 3 mom.)

Palvelun välittäjä: Palvelun välittäjänä pidetään tahoa, joka tarjoaa kuluttajille esimerkiksi useiden eri palvelun tarjoajien tuottamista aktiviteeteista koottuja paketteja. Palvelun välittäjän vastuulla on varmistaa, että alihankkijoiden toteuttama palvelukokonaisuus on turvallinen. Välittäjä ei ole velvollinen laatimaan KuTuL 7 §:n mukaista turvallisuusasiakirjaa, ellei se itse tarjoa 7 §:ssä mainittua palvelua. Välittäjän on kuitenkin varmistettava, että alihankkijat noudattavat lainsäädännön vaatimuksia. Välittäjä voi olla esimerkiksi matkailupaketin kokoava matkatoimisto tai hotelli.

Pelastussuunnitelma: Pelastustoimen lainsäädännön [pelastuslaki (379/2011) 15 ja 16 § sekä pelastustoimi-asetus (407/2011) 1, 2 ja 3 §] edellyttämä pelastussuunnitelma. Kuluttajaturvallisuuslainsäädännön edellyttämä turvallisuusasiakirja voidaan yhdistää pelastussuunnitelmaan, jos se on tarkoituksenmukaista. Yhdistetyn asiakirjan on täytettävä molempien lainsäädäntöjen vaatimukset.

Riski: Riski koostuu tapahtuman todennäköisyyden ja seurausten vakavuuden tulosta. Riski on sitä suurempi, mitä suurempi on onnettomuuden tapahtumistodennäköisyys ja mitä vakavammat tapahtuneen onnettomuuden aiheuttamat seurausvaikutukset ovat (HE 99/2010 vp).

Riskien arviointi: Riskinarvioinnissa arvioidaan epäsuotuisan tapahtuman esiintymistodennäköisyys ja sen seurausten vakavuusaste (HE 99/2010 vp). Riskien arviointi on osa KuTuL 5 §:n mukaista toiminnanharjoittajan huolellisuusvelvollisuutta. *Riskinarvioinnilla* tarkoitetaan *vaarojen tunnistamista sekä riskien suuruuden määrittämistä ja niiden merkityksen arvioimista turvallisuudelle* (KuTuL 3 § 1 mom. 6. kohta.). Riskien arviointi on laaja-alaista ja järjestelmällistä vaarojen, terveyshaittojen ja muiden epäsuotuisien tapahtumien tunnistamista sekä riskien suuruuden määrittämistä ja niiden merkityksen arvioimista turvallisuudelle, terveydelle ja omaisuudelle.

Toiminnanharjoittaja: *toiminnanharjoittajalla* tarkoitetaan kuluttajaturvallisuuslaissa *tavarantoimittajaa ja palvelun tarjoajaa* (KuTuL 3 § 1 mom. 5 k).

Turvallisuus: Kuluttajapalvelu ei saa olla KuTuL 10 §:ssä tarkoitettulla tavalla vaarallinen kenenkään terveydelle tai omaisuudelle. Uimahalli tai sen käyttäminen ei saa aiheuttaa vaaraa tai haittaa uimahallin asiakkaalle eikä sen vaikutuspiirissä oleville muille henkilöille. Toiminta on turvallista, jos siihen liittyvät riskit ovat hyväksyttävissä. Turvallisuudella tarkoitetaan kokonaisvaltaista fyysistä ja psyykkistä turvallisuutta siten, ettei kenellekään aiheudu loukkaantumisen, sairastumisen tai vammautumisen vaaraa.

Turvallisuusasiakirja: KuTuL 7 §:ssä veloitetaan 7 §:ssä mainitut toiminnanharjoittajat laatimaan kirjallinen turvallisuusasiakirja (suositeltavaa myös muille toiminnanharjoittajille). Turvallisuusasiakirja on toiminnanharjoittajan työkalu palveluun liittyvien turvallisuusasioiden järjestämisessä ja kirjaamisessa sekä keskeinen osa omavalvontaa. Turvallisuusasiakirjan tulee sisältää *suunnitelman vaarojen tunnistamiseksi ja riskien hallitsemiseksi sekä niiden tiedottamiseksi palvelun tarjoamisessa mukana oleville* (KuTuL 7 § 1 mom.). Turvallisuusasiakirjan sisällöstä on säädetty tarkemmin turvallisuusasiakirja-asetuksessa (1110/2011).

Uinninvalvoja: Allasalueen turvallisuuden hoitamiseen palkattu henkilö, joka on koulutettu kyseiseen tehtävään ja jolla on riittävä pätevyys ja osaaminen toimia valvojan tehtävissä. Uinninvalvojan pääasiallisena tehtävänä on allasilojen turvallisuuden valvonta eivätkä muut tehtävät saa haitata valvontaa. Uinninvalvojen lukumäärän määrittäminen on osa toiminnanharjoittajan riskinarviointia.

Vaara: Vaara ja riski ovat eri asioita. Kuluttajapalveluissa vaara koostuu kuluttajan tai kuluttajaan rinnastettavan henkilön taikka palvelun vaikutuspiirissä olevan muun henkilön terveyteen tai omaisuuteen kohdistuvista tekijöistä. Vaaran suuruus eli mahdollisen onnettomuuden seurausvaikutukset ovat riippuvaisia muun muassa siitä, kuinka paljon ihmisiä tai omaisuutta on vaarassa onnettomuuden tapahtuessa ja miten vakavia seuraukset ovat (HE 99/2010 vp). Kuluttajaturvallisuuslaissa terveydelle ja omaisuudelle vaarallisena pidettäviä tekijöitä on esitetty lain 10 §:ssä.

Valvomo: Asiakaspalvelupiste tai muu tila, joka on tarkoitettu allasosaston asiakaspalveluun ja turvallisuuden hoitamiseen. Huoneesta on esteetön näkyvyys allasalueille ja se täyttää terveydensuojelu- ja työturvallisuuslainsäädännön edellyttämät olosuhteet.

3 Uimahallin kokonaisturvallisuus ja toiminnanharjoittajan huolellisuusvelvollisuus

Uimahalli tai sen käyttäminen ei saa olla KuTuL 10 §:ssä tarkoitettulla tavalla vaarallinen kenenkään terveydelle tai omaisuudelle. *Terveydelle vaarallisena pidetään kuluttajapalvelua, joka suorittamistapaansa liittyvän vian tai puutteellisuuden tai palvelussa käytettävän tavarantoimittajan rakenteessa tai koostumuksessa olevan vian tai puutteellisuuden taikka palvelusta annettujen totuudenvastaisten, harhaanjohtavien tai puutteellisten tietojen*

vuoksi voi aiheuttaa vamman, myrkytyksen, sairauden tai muun vaaran terveydelle (KuTuL 10 § 1 mom. 2. kohta). Omaisuudelle vaarallisena pidetään kuluttajapalvelua, joka voi edellä mainittujen seikkojen vuoksi vahingoittaa omaisuutta (KuTuL 10 § 2 mom.).

Toiminnanharjoittajan on tunnettava palvelunsa ja hänellä tulee olla riittävä koulutus, kokemus ja osaaminen uimahallin käyttämisen järjestämiseksi turvallisesti. KuTuL 5 §:ssä säädetty huolellisuusvelvollisuus koskee kaikkia toiminnanharjoittajia. Toiminnanharjoittaja vastaa aina uimahallin ja sen käytön turvallisuudesta. Hänellä on velvollisuus estää tai keskeyttää uimahallin tai sen osan käyttö, jos siitä aiheutuu vaaraa kuluttajan turvallisuudelle.

Toiminnanharjoittajan on varauduttava riskeihin toimintansa luonteen ja laajuuden edellyttämällä tavalla. Lain mukaan *toiminnanharjoittajan on olosuhteiden vaatiman huolellisuuden ja ammattitaidon edellyttämällä tavalla varmistauduttava siitä, että kulutustavarasta tai kuluttajapalvelusta ei aiheudu vaaraa kenenkään terveydelle tai omaisuudelle (KuTuL 5 §)*. Lisäksi huolellisuusvelvollisuuteen kuuluu, että *toiminnanharjoittajalla on oltava riittävät ja oikeat tiedot kulutustavarasta ja kuluttajapalvelusta, ja hänen on arvioitava niihin liittyvät riskit (KuTuL 5 §)*.

Uimahallin kaiken toiminnan turvallisuusjärjestelyiden, kuten uinninvalvojen vähimmäismäärän määrittämisen, tulee perustua riskinarviointiin. Turvallisuuden hoitamisen taso ei saa missään olosuhteissa laskea. Vallitsevat olosuhteet, kuten allasosaston koko ja asiakasmäärä, on huomioitava arvioitaessa tarvetta valvonnan tehostamiseen. Uimahallin on oltava kulloinkin käyttäjäryhmä (esim. lapset, nuoret, ikääntyneet ja liikuntarajoitteiset henkilöt) ja käyttäjien lukumäärä huomioon ottaen joka hetki turvallisesti käytettävissä ja valvottavissa.

Turvallisuusasiakirja-asetuksen mukaan toiminnanharjoittajan on etukäteen arvioitava uimahallin käyttäjien enimmäismäärä. Suurin mahdollinen turvallinen asiakasmäärä eri olosuhteissa on merkittävä turvallisuusasiakirjaan. Uimahallin suurin turvallinen asiakasmäärä on usein pienempi kuin esimerkiksi uimahallin pukukaappien lukumäärä.

Toiminnanharjoittajan on myös etukäteen selvitettävä turvallisuuden kannalta olennaiset ikä-, kunto-, kokemus- tai muut vaatimukset ja rajoitukset (esim. ikä- ja painorajoitus vesiliukumäessä). Uima-allasalueen käytölle on lisäksi määriteltävä olosuhterajoitukset (esim. ulkoaltaiden käytön kieltäminen liian kovalla pakkasella). Kyseiset tiedot tulee merkitä turvallisuusasiakirjaan.

Toiminnanharjoittaja vastaa tarjoamiensa varusteiden ja välineiden asianmukaisuudesta ja valvoo niiden oikeaa käyttöä. Jos asiakkaat käyttävät uimahallissa omia välineitä ja varusteita (esim. vesijuoksuvyöt ja kellukkeet), toiminnanharjoittaja valvoo, että asiakkaat käyttävät niitä turvallisesti.

Vanhemmat, huoltajat ja muut vastaavat henkilöt ovat vastuussa lasten ja erityisryhmien valvonnasta uimahallissa. Uimataidottomien henkilöiden kanssa tulee olla vain matalissa altaissa eivätkä kellukkeet, uintivälineet tai muut vastaavat apuvälineet korvaa uintitaitoa.

Toiminnanharjoittajan on valvottava, että lapsilla ja erityisryhmillä on mukanaan huoltaja tai henkilö, joka vastaa lapsen tai erityistä huolenpitoa vaativan henkilön oleskelusta ja valvonnasta. Huoltajan tai muun henkilön mukanaolo voidaan tarkastaa kassalla lipunmyynnin yhteydessä. Jos lapsi on varttuneempi ja uimataitoinen, uimahallin henkilökunta voi myöntää luvan itsenäiseen uimahallikäyntiin. Tällöin henkilökunta voi esimerkiksi

kysyä lapsen ikää ja uimataittoa sekä pyytää häntä näyttämään uimataitonsa altaalla uinninvalvojille. Toiminnanharjoittajaan kohdistuva valvontavaatimus ei vähennä vanhempien tai huoltajien velvollisuutta huolehtia lapsistaan.

4 Turvallisuusasiakirja

4.1 Yleistä

KuTuL 7 §:ssä mainitut toiminnanharjoittajat ovat KuTuL 7 §:n nojalla velvollisia laatimaan toimintaansa koskevan kirjallisen turvallisuusasiakirjan. Turvallisuusasiakirjan laatimisvelvollisuus on sillä toiminnanharjoittajalla, joka toteuttaa tai suorittaa kyseisen palvelun. Turvallisuusasiakirja täytyy olla laadittuna ennen palvelun tarjoamisen aloittamista.

Kirjallisen turvallisuusasiakirjan laatimisvelvollisuus koskee myös sellaisia toiminnanharjoittajia, jotka ovat aloittaneet palvelun tarjoamisen ennen KuTuL:n voimaantuloa. Näistä palveluista on tullut olla laadittuna turvallisuusasiakirja 1.7.2012 mennessä.

Turvallisuusasiakirjan tarkoituksena on olla yksinkertainen ja helppokäyttöinen väline ohjaamaan toiminnanharjoittajaa turvallisuusnäkökohtien huomioon ottamisessa käytännön toiminnassa. Turvallisuusasiakirjan tulee sisältää suunnitelma vaarojen tunnistamiseksi ja riskien hallitsemiseksi sekä niistä tiedottamiseksi palvelun tarjoamisessa mukana oleville (KuTuL 7 § 1 mom.). Turvallisuusasiakirjassa on otettava huomioon palvelun luonne ja toiminnan laajuus (KuTuL 7 § 4 mom.). Turvallisuusasiakirjan sisällöstä on säädetty tarkemmin turvallisuusasiakirja-asetuksessa.

Toiminnanharjoittajan tulee tehdä turvallisuusasiakirjasta omaan toimintaansa ja toimintaympäristöönsä sopeva. Turvallisuusasiakirjaan sisällytetään vain sellaiset asiat, joita kyseessä oleva toiminta edellyttää. Asiakirjan laajuus mitoitetaan tarjottavien palveluiden mukaan. Ulkopuolisen asiantuntijan käyttäminen apuna turvallisuusasiakirjan laadinnassa on mahdollista, jos asiakirjan laatiminen edellyttää jossain kohtaa erityisasiantuntijan näkemystä. Viime kädessä toiminnanharjoittaja tuntee itse parhaiten palvelunsa ja vastaa sekä palvelun turvallisuusjärjestelyistä että turvallisuusasiakirjan sisällöstä.

Palvelun tarjoaja, joka tarjoaa monenlaisia palveluita taikka samaa palvelua useassa paikassa (esim. kunnan alueella olevat useat kaupungin uimahallit), voi laatia palveluille yhteisen turvallisuusasiakirjan, jossa tarpeen mukaan esitetään palvelun turvallisuusasioihin liittyvät erityispiirteet (KuTuL 7 § 3 mom.). Tällöin turvallisuusasiakirjan tulee sisältää eri palveluita tai useita paikkoja koskevat osiot ja niissä on tarpeen mukaan esitettävä kunkin palvelun tai paikan turvallisuuden kannalta olennaiset asiat. Yhteinen turvallisuusasiakirja ei saa heikentää turvallisuussuunnittelun yksityiskohtaisuutta, tasoa, laatua, käytäntöön viemistä tai tietojen ajantasaisuutta verrattuna siihen, että kustakin palvelusta tai paikasta olisi laadittu oma turvallisuusasiakirja. Jos palvelu koostuu useammasta toiminnasta tai suorituspaikasta (kuten palveluun sisältyvästä talviuintipaikasta ja kuntosalista) tulisi turvallisuusasiakirjan liitteeksi laatia kirjalliset ohjeet (ns. turvallisuussuunnitelmat) yksittäisten toimintojen ja suorituspaikkojen osalta.

Jos samaa palvelua varten on muun lain nojalla laadittava pelastus-, valmius- tai muu vastaava suunnitelma, turvallisuusasiakirjaa ei tarvitse laatia, vaan turvallisuusasiakirjassa selvitettäviä tietoja vastaavat tiedot voidaan koota muun lain nojalla laadittavaan suunnitelmaan (KuTuL 7 § 2 mom.). Esimerkiksi pelastustoimen

lainsäädännössä edellytetään, että toiminnanharjoittaja laatii pelastussuunnitelman. Kattavasti laaditussa pelastussuunnitelmassa käsitellään monilta osin samoja asioita kuin turvallisuusasiakirjassa. Nämä turvallisuuteen liittyvät suunnitelmat voi olla tarkoituksenmukaista yhdistää. Toiminnanharjoittajan on kuitenkin varmistuttava siitä, että turvallisuusasiakirja täyttää sille kuluttajaturvallisuuslainsäädännössä asetetut vaatimukset myös silloin, kun se on yhdistetty muun lainsäädännön mukaiseen pelastus-, valmius- tai muuhun vastaavaan suunnitelmaan. Hyvänä menettelynä on kirjata tällaiseen yhdistettyyn asiakirjaan ylös kaikki säädökset, joiden vuoksi se on laadittu.

Turvallisuusasiakirja on pidettävä ajan tasalla (KuTuL 7 § 4 mom.), joten sitä on päivitettävä olosuhteissa tapahtuvien muutosten myötä. Päivittämistä vaativia muutoksia ovat muun muassa uudet tilat, uudet välineet, laitteet ja koneet sekä toimintatapojen muutokset. *Turvallisuusasiakirja on näytettävä ja toimitettava valvontaviranomaiselle tämän sitä pyytäessä* (KuTuL 7 § 6 mom.).

Toiminnanharjoittajan ja henkilökunnan tulee turvallisuussuunnittelussa pysyä ajan tasalla riskialttiiden ilmiöiden ja toimintojen suhteen (esim. hengenpidätysharjoitukset). Lisäksi uimahalleissa järjestetään toisinaan tilaisuuksia, jotka tuovat ylimääräistä haastetta turvallisuuden ylläpitämiselle. Kynttiläuinnit, tanssitapahtumat ja muut erityistilaisuudet vaativat uinninvalvonnalta ja muilta turvallisuusjärjestelyiltä varautumista riskeihin. Tämnäkaltaisia tilaisuuksia ja erityistoimintamuotoja varten on syytä laatia erillinen turvallisuussuunnitelma, joka liitetään turvallisuusasiakirjaan.

4.2 Sisältö

Turvallisuusasiakirja-asetuksen mukaan:

1 §

Turvallisuusasiakirja on laadittava siten, että se on riittävän kattava ja yksityiskohtainen ottaen huomioon toiminnan luonne ja laajuus.

2 §

Turvallisuusasiakirjassa on selvitettävä, jollei se ole erityisestä syystä kohteena olevan palvelun osalta tarpeetonta:

- 1) palvelun tarjoajan nimi, kotipaikka ja yhteystiedot;
- 2) turvallisuusasioista vastaavat;
- 3) ennakoitavat vaaratilanteet ja niiden mahdolliset seuraukset;
- 4) toimenpiteet vaaratilanteiden ehkäisemiseksi;
- 5) ohjeet erilaisia 3 kohdan mukaisesti ennakoituja onnettomuus-, vaara- ja vahinkotilanteita varten;
- 6) palvelun tarjoamisessa mukana olevien turvallisuusasioihin liittyvä perehdyttäminen ja kouluttaminen sekä mahdolliset pätevyys- ja koulutusvaatimukset;
- 7) palvelussa käytettävät tilat, rakenteet, välineet, reitit, eläimet, henkilönsuojaimet ja muu tarpeisto sekä niitä ja niiden huoltoa ja kunnossapitoa koskevat vaatimukset;
- 8) palvelun tarjoamiseen liittyvät olosuhterajoitukset;
- 9) palvelun suurin mahdollinen turvallinen asiakasmäärä eri olosuhteissa sekä palveluun osallistuvien terveydentilaa, fyysistä kuntoa, kokemusta, koulutusta ja muita vastaavia seikkoja koskevat vaatimukset;
- 10) palvelun vaikutuspiirissä olevien muiden kuin asiakkaiden turvallisuuden varmistamiseksi tarpeelliset toimenpiteet;

- 11) miten erilaiset onnettomuus-, vaara-, ja vahinkotilanteet kirjataan ja miten näin kerättyä tietoa käytetään hyväksi turvallisuustoiminnan kehittämisessä;
- 12) menettely kuluttajaturvallisuuslain 8 §:ssä säädetyn ilmoitusvelvollisuuden noudattamiseksi;
- 13) miten suunnitelmaan sisältyvät tiedot saatetaan palvelun tarjoamisessa mukana olevien tietoon;
- 14) mitä kulutustavaroista ja kuluttajapalveluksista annettavista tiedoista annettussa valtioneuvoston asetuksessa (613/2004) säädettyjä tietoja annetaan palveluun osallistuville ja palvelun vaikutuspiirissä oleville ja miten nämä tiedot annetaan.

Turvallisuusasiakirjassa on tarpeen mukaan otettava huomioon myös kohteen tai sen rakenteen tavanomaisesta poikkeava käyttö.

Turvallisuusasiakirjassa on kuitenkin aina selvitettävä ennakoitavat vaaratilanteet ja niiden mahdolliset seuraukset sekä ohjeet kyseisiä ennakoituja onnettomuus-, vaara- ja vahinkotilanteita varten (2 § 1 mom. 3. ja 5. kohta). Lisäksi turvallisuusasiakirjassa on selvitettävä toimenpiteet vaaratilanteiden ehkäisemiseksi (2 § 1 mom. 4. kohta.). Erilaisten hätätilanteiden varalle tulee siten olla kirjalliset toimintaohjeet.

Esimerkki turvallisuusasiakirjan sisällöstä ja siinä huomioitavista seikoista on liitteessä 1. Ohje turvallisuusasiakirjan laatimiseksi löytyy myös Tukesin verkkosivuilta osoitteesta www.tukes.fi.

4.3 Riskien arviointi

Kattava riskinarviointi on turvallisuussuunnittelun lähtökohta. Se edellyttää toimintaan liittyvien vaarojen tunnistamista ja suunnitelmaa riskien hallitsemiseksi sekä niistä tiedottamiseksi palvelun tarjoamisessa mukana oleville. Kirjallinen riskien arviointi tulee sisällyttää turvallisuusasiakirjaan.

Toiminnanharjoittajan on huolellisuusvelvollisuutensa mukaisesti tunnettava ja arvioitava uimahallin käyttöön liittyvät riskit ja varauduttava niihin (esim. mitä vaaroja erityisaltaisiin liittyy ja miten vaara voidaan poistaa). Riskien arvioinnissa voidaan käyttää apuna KuTuL 11 §:ssä lueteltuja kuluttajapalvelun vaarallisuuden arvioinnissa käytettäviä perusteita (yhdenmukaistetut standardit, joita koskeva viittaus on julkaistu Euroopan unionin virallisessa lehdessä, muut kansainväliset tai kansalliset standardit, Euroopan komission suositukset, valvontaviranomaisten ohjeet ja suositukset, käytännäsäännöt sekä nykyinen tieto ja tekniikka).

Riskien arvioinnissa ja hallinnassa:

- tunnistetaan mitä vaaroja toimintaan liittyy, missä tilanteissa vaaroja voi esiintyä ja millaisia tapaturmia tai onnettomuuksia toiminnassa voi tapahtua (esim. hukkuminen, putoaminen tai liukastuminen)
- arvioidaan vaaran esiintymisen todennäköisyys (epätodennäköinen, mahdollinen tai todennäköinen) ja seuraus (vähäinen, haitallinen tai vakava, esim. mustelma, luun murtuminen tai pysyvä vamma/kuolema)
- toteutetaan toimenpiteet vaarojen poistamiseksi, riskien pienentämiseksi sekä tapaturmien ja onnettomuuksien ennaltaehkäisemiseksi sekä
- varaudutaan mahdollisiin onnettomuustilanteisiin ja luodaan valmiudet toimia erilaisissa hätätilanteissa.

Riskien arvioinnin avulla voidaan suunnitelmallisesti ennaltaehkäistä mahdollisten tapaturmien ja onnettomuuksien syntymistä. Toiminnanharjoittajan itse suorittama riskien arviointi auttaa tunnistamaan toiminnan turvallisuuden kannalta merkitykselliset asiat ja kehittämään palvelun kokonaisturvallisuutta sekä turvallisuushakuista toimintatapaa.

4.4 Velvollisuus ilmoittaa viranomaisille vaaran aiheutumisesta

Kaikkia toiminnanharjoittajia koskee KuTuL 8 §:ssä säädetty ilmoitusvelvollisuus, jos palvelusta havaitaan aiheutuvan vaaraa. *Jos toiminnanharjoittaja saa tietoonsa, että kuluttajapalvelusta aiheutuu vaaraa jonkun terveydelle tai omaisuudelle* (esim. on tapahtunut onnettomuus, vakava vaaratilanne tai läheltä piti -tilanne), *hän on ilmoitettava tästä välittömästi Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle. Toiminnanharjoittajan on samalla ilmoitettava, mihin vaaran poistamiseksi tarvittaviin toimenpiteisiin hän on jo ryhtynyt vaaran takia* (KuTuL 8 § 1 mom.).

Vaarasta ilmoittaminen on sekä toiminnanharjoittajien että valvontaviranomaisten etu. Ilmoitusten ja tapausraporttien perusteella valvontaviranomaiset saavat tietoa vaarallisista kuluttajapalveluista ja voivat varmistua, että toiminnanharjoittaja on tehnyt tarvittavat toimenpiteet vaaran poistamiseksi. Lisäksi ilmoitusten ansiosta palveluiden turvallisuuden parantamiseen voidaan vaikuttaa muun muassa laatimalla alakohtaisia turvallisuusohjeita.

Lisäksi muissa säännöksissä asetetaan toiminnanharjoittajalle erilaisia ilmoitusvelvollisuuksia. Esimerkiksi lain työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta (44/2006) mukaan työnantajan tulee ilmoittaa työntekijälle tapahtuneet vakavat onnettomuudet työsuojeluviranomaiselle ja poliisille.

4.5 Onnettomuuskirjanpito

Toiminnanharjoittajan on pidettävä onnettomuuskirjanpitoa, joka sisältää tapahtuneiden onnettomuuksien lisäksi vakavat läheltä piti -tilanteet. Onnettomuuskirjanpitoon kirjataan myös sellaiset tapahtuneet vaaratilanteet, joista ei tarvitse tehdä KuTuL 8 §:n mukaista ilmoitusta valvontaviranomaiselle. Onnettomuuskirjanpito on osa turvallisuusasiakirjaa sekä toiminnanharjoittajan omavalvontaa.

Turvallisuusasiakirja-asetuksen mukaan *turvallisuusasiakirjassa on selvitettävä, miten erilaiset onnettomuus-, vaara- ja vahinkotilanteet kirjataan ja miten näin kerättyä tietoa käytetään hyväksi turvallisuustoiminnan kehittämiseksi* (turvallisuusasiakirja-asetus 2 § 1 mom. 11. kohta.). Onnettomuuksien ja niiden syiden tutkinta ja analysointi antaa pohjaa riskien arvioinnille sekä uimahallin turvallisuusjärjestelmän ja -toiminnan kehittämiseksi.

Onnettomuuskirjanpito auttaa toiminnanharjoittajaa edistämään omaa liiketoimintaansa sekä helpottaa lisätietojen antamisessa, jos onnettomuutta täytyy selvittää jälkikäteen. Onnettomuuskirjanpidon kautta tiedot ovat myös tarvittaessa viranomaisten ja vakuutusyhtiöiden saatavilla. Viranomainen voi pyytää onnettomuuskirjanpidon nähtäväkseen muun muassa tarkastuksen yhteydessä.

Apuna onnettomuuksien dokumentoinnissa voidaan käyttää tapausilmoituslomaketta, johon merkitään sekä asiakkaille että työntekijöille tapahtuneet onnettomuudet ja läheltä piti -tilanteet sekä niiden seuraukset. Toiminnanharjoittaja voi itse laatia tapausilmoituslomakkeen, johon merkitään muun muassa tietoja vahingoittuneesta, itse vahinkoon liittyvät tiedot (aika, paikka ja vamman aiheuttaja), vamman laatu, tiedot vahingon tapahtumisesta ja syistä sekä tapahtuman jälkeiset parannus- ja korjaustoimenpiteet.

Toiminnanharjoittajan tulee ohjeistaa kaikkia palvelun tarjoamisessa mukana olevia pitämään kirjaa onnettomuuksista. Toiminnanharjoittajan tulee huolellisuusvelvollisuutensa nojalla seurata jatkuvasti turvallisuustilan-

netta kirjausten tai lomakkeiden tietojen perusteella ja ryhtyä toimenpiteisiin heti, jos siihen on aihetta. Oma-valvonnassa on keskeistä seurata onnettomuuskirjanpitoa säännöllisesti ja havainnoida vaaranpaikkoja, joissa tapahtuu usein samantyyppisiä onnettomuuksia.

Esimerkki tapausilmoituslomakkeesta on liitteessä 7.

4.6 Turvallisuusasiakirjan läpikäyminen ja kertaaminen henkilökunnan kanssa

Palvelun tarjoajan on varmistauduttava siitä, että kaikki palvelun tarjoamisessa mukana olevat tuntevat turvallisuusasiakirjan sisällön (KuTuL 7 § 5 mom.). Turvallisuusasiakirja tulee käydä läpi jokaisen henkilökuntaan kuuluvan, myös mahdollisten sijaisten sekä kausi- ja vapaaehtoistyöntekijöiden, kanssa. On suositeltavaa, että jokainen henkilökuntaan kuuluva varmentaa turvallisuusasiakirjan sisällön ymmärtämisen päivättyllä allekirjoituksellaan.

Turvallisuusasiakirja tulee säilyttää helposti löydettävässä paikassa ja henkilökunnan on syytä tietää sen sijainti. *Tarvittaessa palvelun tarjoajan on järjestettävä palvelun tarjoamisessa mukana oleville koulutusta (KuTuL 7 § 5 mom.).* Huolellisuusvelvollisuutensa mukaisesti toiminnanharjoittajan tulee kerrata henkilökunnalle turvallisuusasiakirjan sisältö säännöllisesti, jotta henkilökunta osaa sen mukaisen toiminnan. Myös koulutuksista ja kertauksista on hyvä pitää kirjaa, ja merkitä turvallisuusasiakirjaan niissä mukana olleet henkilöt sekä päivämäärät.

4.7 Ulkopuoliset palvelun tarjoajat uimahalleissa

Toiminnanharjoittaja voi vuokrata tiloja ja vuoroja uimahallista ulkopuolisille palvelun tarjoajille esimerkiksi vesijumppaa tai vauvauintia varten. Toiminnanharjoittajan on jo etukäteen (esim. sopimusehdoissa) varmistettava ulkopuolisen toimijan tarjoaman palvelun turvallisuus ja että ulkopuolinen palvelun tarjoaja on täyttänyt lakisääteiset veloitteensa (esim. turvallisuusasiakirja). Toiminnanharjoittajan velvollisuuksiin kuuluu varmistua, että ulkopuoliset palvelun tarjoajat huolehtivat palveluun osallistuvien turvallisuudesta.

Jos toiminnanharjoittaja vuokraa tiloja ulkopuolisille palvelun tarjoajille, tämä tulee huomioida uimahallin omassa turvallisuusasiakirjassa. Toiminnanharjoittajan tulee esimerkiksi kirjata turvallisuusasiakirjaan ajankohdat, jolloin uimahalli on muiden käytettävissä ja kuinka turvallisuuden valvonta kyseisinä aikoina järjestetään. Ulkopuolinen palvelun tarjoaja on turvallisuusasiakirjan laatimisvelvollinen tarjoamansa palvelun osalta.

Toiminnanharjoittajan vuokratessa allastilaa ulkopuoliselle palvelun tarjoajalle ilman turvallisuuden valvontaa, on osapuolten huomioitava muun muassa seuraavat asiat:

- asiasta on suositeltavaa laatia kirjallinen sopimus (esimerkki liitteessä 6),
- ulkopuolinen palvelun tarjoaja vastaa vain tarjoamaansa palveluun osallistuvien turvallisuudesta,
- ulkopuolinen palvelun tarjoaja on riittävän pelastustaitoinen kyseiseen uimahalliin (turvallisuusasiakirjaan on merkittävä pelastustaitoisten nimet ja yhteystiedot),

- ennen palvelun tarjoamisen aloittamista osapuolten on varmistuttava siitä, että ulkopuolisella palvelun tarjoajalla on riittävät tiedot ja taidot kyseiseen uimahalliin (mm. uimahallin hälytysjärjestelmän, pelastusvälineiden ja ensiaputarvikkeiden sekä poistumisteiden tuntemus),
- ulkopuolinen palvelun tarjoaja vastaa osaltaan siitä, että hän tuo paikalle tarvittavat pelastusvälineet ja ensiaputarvikkeet, jos niitä ei muuten ole saatavilla kyseisessä uimahallissa,
- ulkopuolinen palvelun tarjoaja on velvollinen ilmoittamaan uimahallin toiminnanharjoittajalle havaitsemistaan puutteista ja muista turvallisuuden kannalta olennaisista seikoista (esim. rikki menneet pelastusvälineet ja käytetyt ensiaputarvikkeet).

5 Uinninvalvonta

5.1 Yleistä

Uinninvalvojen vähimmäismäärän määrittämisen tulee perustua riskinarviointiin. Uinninvalvonta ja valmius ryhtyä tarvittaviin pelastustoimenpiteisiin ei koskaan voi perustua pelkästään asiakkaiden toimesta suoritettaviin pelastustoimenpiteisiin. Uinninvalvoja toimii myös tapaturmien ja onnettomuuksien ennaltaehkäisijänä havainnoimalla tilannetta allasosastolla ja estämällä riskialtista käyttäytymistä.

Allasosaston altaiden mataluus ei poista uinninvalvonnan tarvetta. Erityisen riskin asiakkaiden turvallisuudelle muodostavat isot allasalueet, niin sanotut luola-altaat, altaiden väliset tunnelit sekä allasalueen sokkeloisuus. Huono näköyhteys kyseisiin paikkoihin lisää uinninvalvonnan tarvetta. Valvonnan tarvetta lisäävät myös vesiliukumäet sekä erityis- ja ulkoaltaat, jotka ovat erityisesti lasten suosiossa.

5.2 Uimahallit, kylpylät, uimalat ja vesipuistot

Uimahallien, kylpylöiden, uimaloiden, vesipuistojen ja vastaavien paikkojen asiakkaat ovat usein perheitä, joihin kuuluu lapsia ja mahdollisesti uimataidottomia henkilöitä. Kohteen muodostamaa riskiä kuluttajien turvallisuudelle sekä uinninvalvonnan tarvetta lisää se, että kyseisissä kohteissa allasosasto on yleensä erityinen vetovoimatekijä ja siellä vietetään paljon aikaa. Uinninvalvonnan tulee näissä kohteissa olla tehokasta koko aukioloajan riippumatta allasosastolla olevien henkilöiden lukumäärästä.

Uima-allasalueella on oltava aina yleisövuoroilla kyseiseen tehtävään koulutettuja uinninvalvojia. Uinninvalvojia tulee olla riittävästi allaspinta-alaan, altaiden syvyyteen, altaiden sijaintiin, allastilan toimintoihin ja kävijämäärään nähden. Uinninvalvojen tulee myös selkeästi erottua muusta väkijoukosta ja henkilökunnasta, jotta asiakkaat voivat helposti tunnistaa heidät. Tämä voidaan toteuttaa esimerkiksi uinninvalvojen yhtenäisellä vaatetuksella ja sen värityksellä. Uinninvalvojen vaatetuksen kansainvälinen väritys on keltainen yläosa (esim. t-paita) ja punainen alaosa (esim. shortsit).

Uimahalleissa, kylpylöissä, uimaloissa, vesipuistoissa ja vastaavissa paikoissa uinninvalvonta ei voi perustua pelkkään kameravalvontaan. Kameravalvontaa voidaan ainoastaan hyödyntää uinninvalvonnan apuna silloin, kun halutaan tehostaa valvontaa paikoissa, joihin ei ole suoraa näköyhteyttä valvontapaikasta. Tällaisia paikkoja ovat esimerkiksi syvän altaan pohja, ulkoallas ja avantouintipaikka uimahallin yhteydessä.

Uinninvalvojan päätehtävänä on allastilojen turvallisuuden ja asiakkaiden valvonta. Uinninvalvontatehtävien lisäksi valvojan tehtävänä on yleisen järjestyksen ja siisteyden (erityisesti liukkauden) valvonta allasosastolla. Lisäksi valvojan tehtäviin kuuluu rakenteiden (mm. köydet, kaiteet, loiskeritilät, vesiliukumäet ja hyppytelineet) sekä välineiden kunnon ja käytön tarkkailu.

Uinninvalvojalla ei saa olla valvontavuoron aikana valvontaa eikä turvallisuuden ylläpitämistä haittaavia tehtäviä, kuten lipunmyyntiä, kahvion tai allasbaarin pitämistä taikka allasliikuntaryhmien ohjaamista. Kyseiset tehtävät vievät valvojan huomion muualle kuin allastilojen käyttäjien turvallisuuden valvontaan. Uinninvalvoja ei siten voi hoitaa kyseisiä tehtäviä silloin, kun allasalueella on asiakkaita.

Valvojen sijaisuudet ja tauot on järjestettävä siten, että valvonnan taso säilyy riittävänä. Mahdollisimman monella uimahallin työntekijällä tulisi olla valmiudet toimia uinninvalvojana, jolloin he voivat tarvittaessa vuorotella sekä tuurata toisiaan. Toiminnanharjoittajan on hyödyllistä ylläpitää uimahallin henkilöstön moniosuudesta, jotta henkilökuntaa voidaan esimerkiksi ruuhka-aikoina siirtää eri tehtäviin.

Varsinkin sesonkiaikoina toiminnanharjoittajan on huolehdittava, että uinninvalvoja on riittävästi kävijämäärään nähden. Tämä tulee ottaa ennakkoon huomioon ja varautua uinninvalvojen määrän lisäämiseen tarpeen mukaan. Liitteessä 2 on esitetty seikkoja, jotka tulee huomioida määrittäessä uinninvalvojen lukumäärää.

5.3 Hotellit, kuntoutuslaitokset ja muut pienet allasalueet

Hotellien ja niihin rinnastettavien majoitusliikkeiden ensisijainen toimintamuoto on majoituspalveluiden tarjoaminen. Tällaisissa kohteissa allasosasto ei tyypillisesti ole palvelun kokonaisuuden kannalta erityinen syy käyttää palvelua, allasosasto on pinta-alaltaan pieni ja altaita on vähän verrattuna tyypilliseen uimahalliin tai kylpylään. Vastaavasti kuntoutuslaitoksissa vesipinta-ala on pieni ja allastoiminta on pienimuotoista sekä tähtää asiakkaiden kuntouttamiseen eikä varsinaiseen uimiseen.

Hotelleissa, niihin rinnastettavissa majoitusliikkeissä ja kuntoutuslaitoksissa uinninvalvontavaatimuksia voidaan lieventää ja kameravalvonta sallia valvontakeinoksi riskinarvioinnin perusteella seuraavien edellytysten täyttyessä:

- altaat ovat muiden ensisijaisten palvelumuotojen yhteydessä tarjottavia oheispalveluita,
- allasalueen yhteenlaskettu vesipinta-ala on pieni (alle 200 m²),
- altaita on vähän,
- kävijämäärät ovat pieniä (yksittäisiä asiakkaita),
- oletettu asiakaskunta on uimataitoista (koskee hotelleita ja muita majoitusliikkeitä),
- asiakkaat ovat tyypillisesti lyhyehkön ajan altaassa (esim. hotellin saunan yhteydessä),
- allasalueen käyttöaika on rajattu lyhyehkoon aikaan päivittäin (esim. aamu-uinti klo 7–9 ja iltainti klo 18–20),
- allasalueella ei ole vaaraa lisääviä toimintoja (esim. vesiliukumäki),
- allasalue on helposti ja kattavasti kameran kuvan kautta valvottavissa, seurattavissa ja hallittavissa,
- kuvaa seuraava henkilö on allasalueen välittömässä läheisyydessä ja pääsee tarvittaessa heti altaalle.

Hotellien, niihin rinnastettavien majoitusliikkeiden ja kuntoutuslaitosten lisäksi on pieniä uimahalleja, jotka ovat nimenomaan uimiseen tarkoitettuja paikkoja eikä niiden aukioloaika ole rajattu ainoastaan lyhyehkoon aikaan päivittäin, mutta joiden toiminta on hyvin pienimuotoista verrattuna tyypilliseen uimahalliin. Tällaisten

paikkojen erityispiirteitä ovat allasalueen pienenä koostuen esimerkiksi parista kuntouintiin tarkoitettua uinti-radasta, uimahallin tyhjillään oleminen osan aikaa sen aukioloajasta sekä se, että siellä käy lähinnä yksittäisiä asiakkaita.

Pienissä uimahalleissa uinninvalvontavaatimuksia voidaan lieventää ja kameravalvonta sallia valvontakeinoksi riskinarvioinnin perusteella seuraavien edellytysten täytyessä:

- allasalueen yhteenlaskettu vesipinta-ala on pieni (alle 200 m²),
- altaita on vähän (allasalue koostuu lähtökohtaisesti yhdestä altaasta),
- kävijämäärät ovat pieniä (yksittäisiä asiakkaita),
- kävijöitä ei ole kerralla niin paljon, että heistä aiheutuu ruuhkaa (yksittäiset asiakkaat helposti valvottavissa),
- allasalue on tyypillisesti tyhjänä osan sen aukioloajasta,
- allasalueella ei ole vaaraa lisääviä toimintoja (esim. vesiliukumäki),
- allasalue on helposti ja kattavasti kameran kuvan kautta valvottavissa, seurattavissa ja hallittavissa,
- kuvaa seuraava henkilö on allasalueen välittömässä läheisyydessä ja pääsee tarvittaessa heti altaalle.

Edellä mainittujen edellytysten täytyessä sekä riskinarvioinnin perusteella valvonta voidaan järjestää tehokkaalla allasalueen kameravalvonnalla hotelleissa ja niihin rinnastettavissa majoitusliikkeissä, kuntoutuslaitoksissa sekä pienissä uimahalleissa. Toiminnanharjoittajan tulee kuitenkin tapauskohtaisesti arvioida kameravalvonnan käyttöönottoa jokaisessa kohteessa erikseen. Riskiperusteisesti voi olla tarpeen järjestää henkilövalvontaa allasalueelle tiettyinä ajankohtina vaikka valvonta muuten järjestettäisiin kameravalvontana.

Tehokas kameravalvonta edellyttää kuvanlaadun olevan riittävän selvä sekä henkilökunnan seuraavan jatkuvasti ja aktiivisesti kameran lähettämää kuvaa. Kuvan jatkuva seuraaminen vie pääosan valvontaa suorittavan henkilön työajasta. Muut tehtävät on keskeytettävä välittömästi ja alettava seuraamaan kuvaa, kun allasalueelle menee asiakkaita. Tapauskohtaisesti on harkittava, antaako työnkuva esimerkiksi hotellin aulapalvelupisteessä mahdollisuuden kuvan seuraamiseen riittävällä tarkkuudella.

Henkilökunnan moniosaaminen korostuu hotelleissa ja muissa majoitusliikkeissä, joissa on pieniä allasalueita. Kaikki kuvaa seuraavat henkilöt tulee kouluttaa hätätilanteita varten, ja heillä tulee olla kyseiseen kohteeseen riittävät ensiapu- ja vesipelastustaidot. Siten paikalla tulee aina olla riittävän monta pätevää työntekijää, joita voidaan tarvittaessa siirtää seuraamaan kuvaa. Varsinkin ruuhka-aikoina on mietittävä, onko paikalla sellaista henkilöä, jolla tosiasiaassa on mahdollisuus jatkuvasti seurata kuvaa ja jolla on riittävät ensiapu- ja pelastustaidot. Esimerkiksi jos aulapalvelupisteessä työskentelee vain yksi henkilö, jolle kuuluu kuvan seuraaminen, hän ei voi samaan aikaan ottaa vastaan asiakkaita, mikäli allasalueella on uimareita.

Pienissä uimahalleissa kuvaa seuraavalla henkilöllä tulee olla uinninvalvojan pätevyys. Jos allasalueelle tulee kerralla useita asiakkaita, sinne muodostuu helposti ruuhkaa, eivätkä yksittäiset asiakkaat ole enää helposti pelkän kuvan kautta havaittavissa ja valvottavissa. Tällöin kameravalvontaa ei voi enää pitää riittävänä valvontakeinona, vaan uinninvalvojan on siirryttävä allasalueelle, jolloin tilanne on verrannollinen normaaliin uimahallikäyttöön. Jos esimerkiksi on ennakoitavissa, että pieni uimahalli on suosittu klo 16 jälkeen tai viikonloppuisin, allasalueella tulee tällöin olla riittävä määrä uinninvalvoja.

Erityisryhmien ollessa allasalueella uinninvalvojien tulee aina olla fyysisesti läsnä. Erityisryhmiä ovat esimerkiksi lapset, liikuntarajoitteiset henkilöt ja muut vastaavat mahdollisesti (erityis)apua ja valvontaa tarvitsevat henkilöt. Valvojaa ei vaadita, jos asiakkailla on oma pelastustaitoinen ohjaaja mukana.

Allastiloissa, joiden valvonta on toteutettu kameravalvontana, tulee selkeästi olla esillä ohjeet avun hälyttämiseksi tarkkoine osoitetietoineen. Lisäksi allasalueella käytettävästä kameravalvonnasta tulee ilmoittaa asiakkaille. Ohjeet avun hälyttämiseksi sekä tieto kameravalvonnasta on syytä allasalueen lisäksi olla esimerkiksi kassalla ja hotellikirjassa.

6 Henkilökunta

6.1 Henkilökunnalle asetettavat perusvaatimukset

Turvallisuusasiakirja-asetuksen mukaan turvallisuusasiakirjaan tulee merkitä turvallisuusasioista vastaavat henkilöt. Turvallisuusasioista vastaavien henkilöiden ja heidän sijaisten nimet, yhteystiedot, tehtävät ja muut oleelliset tiedot on tärkeää olla turvallisuusasiakirjassa, jotta ne ovat kaikkien henkilökuntaan kuuluvien tiedossa ja helposti tarkastettavissa.

Toiminnanharjoittajan on huolellisuusvelvollisuutensa mukaisesti huolehdittava, että ammattitaitoista henkilökuntaa, kuten uinninvalvoja, on riittävästi. Vallitsevat olosuhteet ja käyttäjien lukumäärä on otettava huomioon arvioitaessa tarvetta valvonnan tehostamiseen. Henkilökunnan, erityisesti uinninvalvojen, lukumäärän määrittäminen on osa toiminnanharjoittajan riskinarviointia.

Henkilökunta tulee perehdyttää ja kouluttaa tehtävänsä ja turvallisuusasioihin. Henkilöstön perehdytykseen kuuluvat muun muassa turvallisuusasiakirjan ja avunhälytysjärjestelyiden läpikäyminen sekä asiakkaiden turvallisuuden liittyvät asiat.

Henkilökuntaan kuuluvilla tulee olla toimintaan soveltuva riittävä koulutus ja osaaminen. Kuluttajaturvallisuuslainsäädännössä ei nimenomaisesti ole säädetty uimahallin henkilökunnan pätevyys- tai koulutusvaatimuksista. Uinninvalvojen osaamista arvioitaessa voidaan hyödyntää muun muassa Suomen Uimaopetus- ja Hengenpelastusliiton määrittämiä uinninvalvojen pätevyysvaatimuksia (liitteet 3 ja 4). Uinninvalvojan osaamisessa on hyvä huomioida palvelukohtaiset erityisolosuhteet (esim. pienet kylpylät ja kuntoutuslaitokset). Uinninvalvojan riittävän osaamisen arviointi on mahdollista suorittaa myös kohteessa, jossa työskentely tapahtuu. Muilla uimahallissa työskentelevillä, kuten uintiryhmien ohjaajilla ja opettajilla, valmentajilla ja fysioterapeuteilla, riittävä pelastustieto, -taito ja -kyky voi olla alhaisempi kuin uinninvalvojilla (liite 5).

Toiminnanharjoittajan tulee huolellisuusvelvollisuutensa nojalla varmistaa henkilökunnan riittävä pätevyys ja osaaminen arvioimalla työntekijöiden taidot jo rekrytointivaiheessa (esim. henkilö näyttää käytännössä mitä osaa ja miten toimii). Pelkkien asiakirjojen perusteella ei välttämättä saada kuvaa henkilön todellisesta osaamisesta ja turvallisuusasenteesta. Jos toiminnanharjoittaja edellyttää henkilökunnalta tiettyjä pätevyys- tai koulutusvaatimuksia, nämä on selvitettävä turvallisuusasiakirjassa (esim. Suomen Uimaopetus- ja Hengenpelastusliiton uimaopettaja- tai uinninvalvojakoulutus).

Toiminnanharjoittajan tulee varmistaa, että harjoittelijoilla ja määräaikaisilla työntekijöillä (kuten kesätyöntekijät tai kausiavustajat) on riittävät edellytykset toimia turvallisesti. On suositeltavaa, että työharjoittelussa tai muissa vastaavissa työsuhteissa olevia henkilöitä sekä alaikäisiä työntekijöitä käytetään pääsääntöisesti vain varsinaisen henkilökunnan ohjauksen alaisena ja apuna. Lain nuorista työntekijöistä (998/1993) poikkeuksia

lukuun ottamatta alle 18-vuotiaille ei saa antaa työtehtäviä, joihin kuuluu huomattavaa vastuuta omasta tai toisten turvallisuudesta tai jotka voivat aiheuttaa erityisen tapaturmavaaran tai terveyshaitan.

Toiminnanharjoittajan tulee huolehtia henkilökunnan fyysisestä ja psyykkisestä hyvinvoinnista. Mikäli esimerkiksi uinninvalvoja on liian väsynyt, hänen reagointi- ja havainnointikykynsä voi olla heikentynyt. Toiminnanharjoittajan työturvallisuusvelvoitteista säädetään tarkemmin työturvallisuuslaissa (738/2002).

Lisäksi toiminnanharjoittajan on huomioitava laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä (504/2002).

6.2 Henkilökunnan ensiapu- ja pelastusvalmius

Turvallisuusasiakirja-asetuksen mukaan *turvallisuusasiakirjassa on selvitettävä* muun muassa *ennakoitavat vaaratilanteet ja niiden mahdolliset seuraukset sekä ohjeet kyseisiä ennakoituja onnettomuus-, vaara- ja vahinkotilanteita varten* (2 § 1 mom. 3- ja 5. kohta). Lisäksi turvallisuusasiakirjassa on selvitettävä *toimenpiteet vaaratilanteiden ehkäisemiseksi* (2 § 1 mom. 4. kohta). Erilaisten hätätilanteiden varalle tulee siten olla kirjalliset toimintaohjeet.

Henkilökunnalla tulee olla toiminnan luonne ja laatu huomioon ottaen riittävät ensiapu-, pelastus- ja alku-sammutustaidot. Allasosastolla tulee olla jokahetkinen ja välitön ensiapu- ja pelastusvalmius onnettomuus- ja hätätilanteiden varalle. Tämä edellyttää, että uimahallin aukioloaikana jokaisessa työvuorossa on riittävästi ensiaputaitoista henkilökuntaa (vähintään SPR:n EA1 tai vastaavat tiedot ja taidot) sekä uinninvalvoja.

Kaikkien työntekijöiden on osattava toimia hätätilanteissa. Heidän on osattava hälyttää apua ja tiedettävä erilaiset keinot avun hälyttämiseksi.

6.3 Henkilökunnan ensiapu- ja turvallisuuskoulutus

Henkilöstön turvallisuusosaamisen kannalta on tärkeää harjoitella käytännössä toimintaa erilaisissa hätä- ja onnettomuustilanteissa. Henkilökuntaa tulee kouluttaa esimerkiksi uusien tehtävien ja toimintojen vaatiman pätevyyden ja osaamisen lisäämiseksi sekä turvallisuuden varmistamiseksi.

Uimahallin koko henkilökunnalle on suositeltavaa järjestää vähintään kerran vuodessa turvallisuuskoulutus ja valmiusharjoitus, jolloin kerrataan käytännössä avun hälyttämistoimenpiteet, vesipelastus altaasta, pelastus- ja sammutusvälineiden käyttö, elvytys sekä toiminta tavallisimmissa sairauskohtauksissa ja tapaturmissa. Erityisesti on syytä harjoitella pelastustoimenpiteitä ja henkilöstön yhteistoimintaa. Uinninvalvojen tulisi harjoitella edellä mainittuja asioita vähintään kaksi kertaa vuodessa ja muiden allasosastolla työskentelevien vähintään kerran vuodessa. Lisäksi on hyvä, että kaikille työntekijöille annetaan peruskoulutus ensiavun antamisesta.

Henkilökuntaa tulee lisäksi jatkuvasti kouluttaa tarpeen mukaan uusien tehtävien ja toimintojen vaatiman pätevyyden ja osaamisen lisäämiseksi sekä turvallisuuden varmistamiseksi (esim. uuden vesiliukumäen käyttöön-

otto ja uuden harrastustoiminnan aloittaminen uimahallissa). Toiminnanharjoittajan tulee myös huolehtia ensiapukoulutuksen saaneiden henkilöiden riittävästä ensiapukertauksesta (esim. SPR:n EA-kortin voimassaoloaika on 3 vuotta).

Hyvä tapa on pitää kirjaa koulutuksista ja harjoituksista, johon merkitään koulutuksen päivämäärä, aiheet ja osallistajat sekä koulutuksen tai harjoituksen vetäjä.

7 Häätötilannevalmius

7.1 Ensiapu- ja pelastusvalmius

Häätötilanteiden varalta tulee olla kirjalliset toimintaohjeet. Turvallisuusasiakirjaan on merkittävä ohjeet erilaisia ennakoituja onnettomuus-, vaara- ja vahinkotilanteita varten. Turvallisuusasiakirjassa on tarpeen käsitellä poistumishälytysten ja kuulutusten tekemistä sekä mahdollista kemikaalihälytystä. Yksi osa hätötilannevalmiutta on varautuminen myös häiriökäyttäytymiseen ja paniikitilanteisiin. Ohjeistuksesta on ilmettävä toiminta hätö- ja onnettomuustilanteissa sekä miten apu saadaan paikalle (esim. piirroksat). Ohjeista tulisi myös ilmetä toiminta onnettomuuden tai vaaratilanteen jälkeen.

Toiminnanharjoittajan on etukäteen tärkeä suunnitella henkilöstön tehtävänjako ja johtamisvastuun määrittäminen onnettomuus- ja hätötilanteiden varalle. Tehtävänjako (esim. kuka hälyttää apua, antaa ensiapua, pelastaa, elvyttää ja menee opastamaan) on syytä saattaa kaikkien työntekijöiden tietoon ja merkitä turvallisuusasiakirjaan. Myös asiakkaille tulee kertoa hätötilanneohjeet siltä varalta, että asiakas havaitsee vaaratilanteen.

Esimerkiksi seuraavat kysymykset on syytä miettiä ja kirjata ylös etukäteen:

- työntekijöiden tehtävät onnettomuustilanteissa,
- miten apu (pelastusviranomaiset) saadaan paikalle,
- kuka tiedottaa onnettomuudesta omassa organisaatiossa, asiakkaiden omaisille sekä tiedotusvälineille,
- kuka tekee KuTuL 8 §:n mukaisen tai muun ilmoituksen viranomaisille (esim. Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle, poliisille ja työsuojelupiirille),
- miten tapahtuneet onnettomuudet selvitetään, analysoidaan ja raportoidaan
- kuinka onnettomuuskirjanpito järjestetään,
- miten jälkihoito järjestetään.

Uimahalleissa ja kylpylöissä tulee olla jokahetkinen ja välitön ensiapu- ja pelastusvalmius onnettomuus- ja hätötilanteiden varalle. Tämä edellyttää, että palvelun aukioloaikana jokaisessa työvuorossa on riittävästi ensiaputaitoista henkilökuntaa.

Toiminnanharjoittajan tulee varmistaa, että kaikki osaavat hälyttää apua paikalle sekä järjestää mahdollisuus avun hälyttämiseen esimerkiksi työntekijöiden käytössä olevilla matkapuhelimilla. Matkapuhelinten toimivuus,

kuuluvuus ja akun latauksen riittävyys tulee varmistaa. Kiinteiden puhelinyhteyksien vieressä on hyvä olla kirjalliset soitto-ohjeet numeroineen ja osoitteineen sekä ajo-ohjeet hälytysajoneuvoille. Asiakkaille on oltava selkeät opasteet, miten voidaan kutsua apua paikalle. Kiireellisen avun hälyttäminen tehdään aina hätäkeskusten kautta hätänumeroon 112.

Toiminnanharjoittajan tulee varmistaa, että allasosastolle voidaan toimittaa apua hätätilanteiden varalle. Kohteen on oltava pelastuslaitosten tiedossa ja toiminnanharjoittajan tulisi ottaa etukäteen yhteyttä pelastuslaitokseen tarkan sijainnin määrittämiseksi. Myös mahdolliset pelastushelikopterin laskeutumisaikat tulisi selvittää. Toiminnanharjoittajan on myös hyvä selvittää etukäteen paikallisen pelastuslaitoksen todellinen toimintavalmiusaika eli aika hälytyksen tekemisestä kohteelle saapumiseen sekä toimintaresurssit. Uimahallin oman pelastusvalmiuden vaatimuksia lisäävät pelastuslaitoksen tai sairaankuljetusyksikön pitkä toimintavalmiusaika johtuen esimerkiksi pitkistä etäisyyksistä tai pienistä voimavaroista.

Toimintaa hätätilanteissa on tarpeen harjoitella säännöllisin väliajoin ja pidetyistä harjoituksista pitää kirjaa.

7.2 Ensiapu- ja pelastusvälineet

Täyttääkseen huolellisuusvelvollisuutensa toiminnanharjoittajan tulee huolehtia, että uimahallissa on helposti saatavilla riittävä ensiapu- ja pelastusvälineistö. Turvallisuusasiakirjassa on selvitettävä palvelussa käytettävät välineet ja muu tarpeisto sekä niitä ja niiden huoltoa ja kunnossapitoa koskevat vaatimukset.

Uimahallissa on oltava olosuhteiden edellyttämä määrä pelastusvälineitä, kuten pelastusrenkaita, pelastussauvoja, heittoliinoja sekä ensiapuvälineitä. Lisäksi varusteeksi suositellaan defibrillaattoria, jonka käyttöön henkilökunta on koulutettava. Allasolosuhteiden vaatiessa myös rankalauta voi olla tarpeellinen apuväline.

Uimahallissa ja kylpylässä on oltava palvelun luonteeseen suhteutettuna riittävästi huollettua alkusammutuskalustoa (esim. käsisammuttimet ja sammutuspeitteet). Alkusammutuskaluston määrästä, sijoituksesta ja merkinnästä on hyvä keskustella alueen pelastusviranomaisten kanssa. Pelastuslaitos valvoo alueellaan paloturvallisuuteen liittyvien velvoitteiden noudattamista.

Ensiapu- ja pelastusvälineille sekä alkusammutuskalustolle tulee olla nimetty niiden turvallisuusasioista vastaava henkilö, jonka nimi ja yhteystiedot merkitään turvallisuusasiakirjaan. Ne tulee sijoittaa näkyvälle paikalle ja helposti saataville sekä merkitä selvästi. Välineiden tulee olla ehjiä ja ne tulee pitää jatkuvasti toimintakuntoisina. Välineet tulee tarkastaa ja huoltaa määräajoin. Määräaikaishuolloista ja -tarkastuksista on tarpeen tehdä huoltosuunnitelma ja pitää niistä huoltopäiväkirjaa. Lisäksi välineiden kuntoa tulee seurata päivittäin ja korjata mahdolliset puutteet niiden vakavuuden edellyttämässä aikataulussa. Rikkinäiset ja käyttökeltottomat välineet tulee korjata tai poistaa käytöstä.

7.3 Evakuointivalmius

Turvallisuussuunnittelussa tulee ensiapu- ja pelastusvalmiuden lisäksi huomioida evakuointivalmius. Tässä ohjeessa evakuointivalmiudella tarkoitetaan varautumista rakennusten ja alueiden tyhjentämiseen ihmisistä sekä yleisesti ihmismassojen hallintaa. Kirjallinen evakuointisuunnitelma on osa turvallisuusasiakirjaa. Evakuointisuunnitelmassa on huomioitava myös pelastustoimen lainsäädännön mukaiset velvoitteet, kuten rakennusten

palo- ja poistumisturvallisuus, uloskäytävät, pelastustiet ja palovaroittimet. Alueen pelastusviranomaisiin voi ottaa yhteyttä evakuointisuunnitelman laadintaan liittyvissä kysymyksissä.

Evakuointisuunnitelmasta tulisi ilmetä muun muassa seuraavat asiat:

- kuka päättää evakuoinnin suorittamisesta,
- miten poistumishälytys tai vaihtoehtoisesti hälytys sisälle suojautumisesta annetaan niin, että kaikki paikalla olevat sen kuulevat ja ymmärtävät,
- kuka hälyttää apua (pelastusviranomaiset) paikalle,
- miten evakuoinnista ilmoitetaan kohteessa oleville,
- miten henkilökunta toimii ja ohjaa tilanteessa,
- missä poistumisreitit sijaitsevat ja mikä on niiden vetävyys (mm. uloskäytävän vähimmäisleveys),
- missä kokoontumispaikka sijaitsee,
- miten todetaan henkilöiden turvassa oleminen (esim. laskemalla henkilöiden lukumäärä evakuointialueella sekä kirjaamalla heidän nimet ylös).

Kohteen evakuointi on tarpeen suunnitella niin sanotun pahimman mahdollisen tilanteen varalta. Huomioon tulee ottaa muun muassa kuinka paljon evakuoitavia henkilöitä kohteessa enimmillään voi olla, kuinka kauan heidän pelastamisensa voi pisimmillään kestää ja onko evakuointitaitoisia henkilöitä sekä välineitä saatavissa riittävän nopeasti avuksi. Henkilökunnan on myös syytä harjoitella evakuointia säännöllisesti (esim. kerran vuodessa).

Erytisen tärkeää on varautua siihen, että evakuointitilanteessa pystytään riittävän aikaisessa vaiheessa hälyttämään paikalle pelastusviranomaiset. Huomioon otettavia seikkoja ovat pitkät etäisyydet sekä pelastusviranomaisten ja ensihoitajien mahdollisuudet saapua paikalle. Turvallista evakuointia ei voida laskea yksin pelastusviranomaisten varaan.

Evakuointitilannetta suunniteltaessa ja siihen varauduttaessa on otettava huomioon myös sääolosuhteet. Erittäin talvella ääriolosuhteet saattavat edellyttää, että uimahallin / kylpylän allasalueen evakuointi on voitava suorittaa sisätiloihin.

Myös ihmisten käyttäytymiseen hätätilanteessa on syytä varautua. Asiallinen, viivyttämätön ja kattava tiedotus ehkäisee paniikin syntymistä. Evakuointisuunnitelmassa ja kohteen varusteissa on syytä huomioida, miten suurille ihmisjoukoille voidaan tehokkaasti tiedottaa tilanteesta ja antaa toimintaohjeita huomioiden myös kielikysymykset.

Onnettomuuksien torjuntaa, palontorjuntaa, terveysvaaroja ja hätäpoistumista koskevia yleisiä turvallisuusmerkkejä on esitetty esimerkiksi standardissa

- SFS-EN ISO 7010 Kuvatunnukset ja piirrosmerkit. Turvallisuusvärit ja turvallisuusmerkit. Rekisteröidyt turvallisuusmerkit.

Standardissa esitetyt turvallisuusmerkit on tarkoitettu käytettäväksi kohteissa, joihin liittyy ihmisiin kohdistuvia riskejä.

8 Asiakkaille annettavat tiedot

8.1 Yleistä

Toiminnanharjoittajan on annettava palveluun osallistuville *selkeällä ja ymmärrettävällä tavalla ... kaikki tarvittavat tiedot, jotta he pystyvät arvioimaan ... kuluttajapalveluihin liittyvät vaarat* (KuTuL 9 § 1 mom.). Toiminnanharjoittajan on kerrottava uimahallin käyttöön liittyvän vaaran torjumisen ja ehkäisemisen kannalta tarpeelliset käyttö- ja toimintaohjeet sekä varoitukset ja muut vastaavat tiedot. Tiedot eivät saa olla turvallisuuden kannalta totuudenvastaisia, harhaanjohtavia tai puutteellisia.

Tietojen antamisesta säädetään tarkemmin tietojenantoasetuksessa. Tietojenantoasetuksen 10 §:ssä säädetään kuluttajapalvelusta terveydelle tai omaisuudelle aiheutuvan vaaran torjumiseksi tarpeellisten ennakkotietojen antamisesta. Tällaisia tietoja ovat muun muassa kuluttajan terveydentilaa koskevat vaatimukset ja rajoitukset, tarpeelliset toiminta- ja käyttäytymisohjeet, toimintaohjeet hätätilanteiden varalle sekä turvallisuudesta vastaava henkilö tai henkilöstö.

Tietojenantoasetuksen 11 §:ssä puolestaan säädetään tietojen selkeydestä ja ymmärrettävyydestä. Tietoja annettaessa *on otettava huomioon kuluttajien perehtyneisyys kysymyksessä olevaan palvelukseen, kyky omaksua ohjeita sekä tarvittaessa palvelukseen osallistuvien erityisryhmien tarpeet* (tietojenantoasetus 11 § 1 mom.). Käytännössä tämä tarkoittaa, että toiminnanharjoittajan tulee kyetä arvioimaan esimerkiksi asiakkaiden kulttuurinen tausta sekä erityisryhmien (kuten lapset, ikääntyneet ja liikuntarajoitteiset henkilöt) tarpeet.

Toiminnanharjoittajan on huolellisuusvelvollisuutensa mukaisesti tunnettava palvelunsa ja pystyttävä arvioimaan, mitkä tiedot ovat tarpeellisia asiakkaiden turvallisuuden kannalta. Tarjolla olevat palvelut ja olosuhteet tulee kuvata asiakkaille niin hyvin, että he pystyvät arvioimaan oman kykynsä ja mahdollisuutensa niiden käyttämiseen. Toiminnanharjoittaja vastaa siitä, että kuluttajille annetaan kaikki turvallisuuden kannalta tarpeelliset tiedot ja että he ovat tietoisia palveluun sisältyvistä riskeistä. Turvallisuusasiakirjaan on merkittävä, mitä tietoja annetaan palveluun osallistuville sekä muille palvelun vaikutuspiirissä oleville ja miten kyseiset tiedot annetaan.

Tiedot on annettava kirjallisesti, jollei erityisistä syistä muunlainen tiedonanto ole tarkoituksenmukaisempaa (tietojenantoasetus 11 § 2 mom.). Uimahalleissa on usein tarpeellista ja tarkoituksenmukaista käyttää kirjallisten ohjeiden lisäksi kuvallisia viestejä ja symboleja (ks. ohjeen kohta 9.2). Annettavien tietojen kielivaatimuksesta ei ole nimenomaisesti säädetty kuluttajapalveluiden osalta. Toiminnanharjoittaja on vastuussa siitä, että tiedot annetaan sellaisilla kielillä, joita asiakasryhmät ymmärtävät.

Turvallisuusasiakirjaan on merkittävä, mitä tietojenantoasetuksessa säädettyjä tietoja annetaan palveluun osallistuville sekä muille palvelun vaikutuspiirissä oleville ja miten kyseiset tiedot annetaan.

Tässä ohjeessa on esitetty joitakin esimerkkejä tarpeellisista annettavista tiedoista muun muassa rakenteita koskevassa luvussa 10. Vastuu tarpeellisten tietojen antamisesta sekä niiden selkeydestä ja ymmärrettävyydestä on toiminnanharjoittajalla. Hänen on huolellisuusvelvollisuutensa mukaisesti tunnettava palvelunsa ja pystyttävä arvioimaan, mitkä tiedot ovat merkityksellisiä ja tarpeellisia asiakkaiden turvallisuuden kannalta.

Tämän ohjeen lisäksi Tukes on laatinut ohjeen kulutustavaroista ja kuluttajapalveluista annettavista tiedoista, jossa käsitellään laajemmin kuluttajapalveluista annettavia tietoja.

8.2 Opasteet, merkinnät ja turvallisuusohjeet

Opasteissa sekä varoitusmerkeissä on hyvä käyttää yksinkertaisia, helposti havaittavia ja yleisesti tunnettuja kuvasyboleja. Lähtökohtaisesti tulee käyttää kyseisellä alalla yleisesti, mahdollisesti kansainvälisesti, vakiintuneita symboleja ja muita kuvallisia viestejä. Opasteiden tulee soveltua myös erityisryhmille sekä suomea tai ruotsia taitamattomille.

Symbolien tulee olla riittävän suuria, koska uimahalleissa asiakkaiden ei aina ole mahdollista käyttää silmälasia. Tämä on huomioitava tekstien ja symbolien värityksessä sekä niiden koossa ja sijoittelussa.

Turvallisuusohjeiden ja järjestyssääntöjen on syytä olla selkeästi asiakkaiden nähtävillä esimerkiksi kassalla, aulan infotaululla tai uimahallin ilmoitustaululla. Lisäksi on suositeltavaa, että ohjeet ja säännöt ovat esillä myös pukuhuoneissa ja allastiloissa sekä saatavilla uimahallin verkkosivuilla.

9 Rakenteet

9.1 Yleistä

Turvallisuusasiakirja-asetuksen mukaan turvallisuusasiakirjassa on selvitettävä muun muassa palvelussa käytettävät rakenteet. Lisäksi turvallisuusasiakirjaan tulee merkitä rakenteiden huoltoa ja kunnossapitoa koskevat vaatimukset.

Tiloissa on käytettävä turvallisia, hygieenisiä, korroosionkestäviä ja helposti puhdistettavia pintamateriaaleja. Turvallisuussyistä allasosaston lattioissa ei saa olla muita kuin veden poistamiseen tarvittavia aukkoja ja välttämättömiä huoltoaukkoja.

Rakenteiden turvallisuus- ja rakentamisseikoista (esim. rakennusmateriaalien valinta) voi keskustella rakentamista valvovien rakennusvalvontaviranomaisten kanssa.

Kaikki hieronta-asetat, erikoisvesiefektit, laitteet ja vastaavat tulee pystyä välittömästi sammuttamaan hätäpysäytyspainikkeesta. Hätäpysäytyspainikkeen tulee sijaita helposti havaittavassa ja tarkoituksenmukaisessa paikassa, kuten valvomossa.

9.2 Ritiilit ja suojukset

Tiloissa ei saa käyttää irtoritiilitä. Lattiakaivojen ja muiden vedenpoistoaukkojen kansien on pysyttävä kiinteästi paikallaan. Käyttäjää suojaamaan asennetut suojukset on kiinnitettävä siten, että niitä ei pysty irrottamaan ilman työkalua.

Loiskekourun ritilöiden irrottamisen tulee kuitenkin olla helppoa siivouksen vuoksi. Loiskekourun ritilän ja sen kannakerakenteen tulee olla kokonaisuutena sellainen, ettei ritilä irtoa paikaltaan esimerkiksi sen päälle astuttaessa.

Huolto- ja kunnossapitotöiden jälkeen on huolehdittava, että ritilät ja lattiakaivojen sekä muiden vedenpoistaukkojen kannet asennetaan kunnolla paikoilleen. Vastaavasti loiskekourun ritilä on siivouksen jälkeen asetettava huolellisesti paikoilleen.

9.3 Terävät kulmat ja ulkonemat

Pintamateriaaleissa ja kosketeltavissa olevissa rakenteiden osissa ei saa olla teräviä kulmia eikä ulkonemia. Kulmien tulisi olla pyöristetty vähintään 3 mm pyöristyssäteellä.

Ulkonemia rakenteissa tulee välttää, sillä ne aiheuttavat käyttäjille kiinnijuuttumisen ja loukkaantumisen vaaran.

9.4 Liukkaus ja pintamateriaalit

Allasosaston lattioiden pintamateriaalien tulee olla sellaisia, että ne vähentävät liukastumisvaaraa. Sopiva kitakerroin μ märälle lattiapinnalle on $0,7 < \mu < 0,8$. Lattioille ei saa jäädä vesilammikoita, mutta toisaalta lattian kaltevuus (kaato) ei saa olla liian suuri liukastumisvaaran takia. Esimerkiksi kulkuväylillä, allasanteilla ja suihkutiloissa maksimikaltevuutena pidetään 2 %:a.

Ohjeita liukkauden määrittämiseen ja sopivien pintamateriaalien valintaan saa esimerkiksi seuraavista lähteistä:

- Standardi SFS-EN 13451-1:en: Swimming pool equipment. Part 1: General safety requirements and test methods. Uima-allasvarusteet. Osa 1: Yleiset turvallisuusvaatimukset ja testimenetelmät.
- Uimahallien laattalattioiden liukkaus. Tampereen teknillinen yliopisto. Rakennustekniikan laitos. Rakennetekniikka. Tutkimusraportti no 144. 2009.
- Ohje uimahallien ja kylpylöiden lattioiden liukkauden ehkäisemiseen. Tampereen teknillinen yliopisto. Rakennustekniikan laitos. Rakennetekniikka. Tutkimusraportti no 145. 2009.

Monissa allasosastoissa on veteen menoa varten luiska, jota käyttävät esimerkiksi vanhukset, itsenäisesti pyörätuolilla liikkuvat sekä saattajat ja avustajat auttaessaan vaikeavammaisia pyörätuolissa olevia henkilöitä veteen. Luiskan käyttöön liittyy aina liukastumisvaara ja sen on oltava mahdollisimman loiva. Pyörätuolikäyttöön tarkoitetun luiskan kaltevuus on maksimissaan 8 % eli 1:12,5 ja molemmin puolin käsijohteilla varustettu. Lisäksi luiskan pinnan tulee olla karhennettu.

Altaan pohja ei saa olla liukas. Tarvittavaan liukkaudenestoon ja altaan pohjan karheuteen vaikuttaa pohjan kaltevuus. Huomioon tulee ottaa erityisesti liikuntarajoitteiset henkilöt.

Vaakasuoran pohjan on syytä olla karhennettu vähintään 0,8 m:n syvyyteen asti veden pinnasta mitattuna. Tällä vähennetään liukastumisvaaraa. Jos henkilö kaatuu yli 0,8 m:n syvyisessä vedessä, on loukkaantumisriski pienempi. Jos altaan pohja on kalteva, vaaditaan karhennettua pohjaa jopa 1,35 m:n syvyyteen asti.

Lauteiden ja muiden askelma- tai lattiarakenteiden materiaalien tulee olla sellaisia, että ne vähentävät liukastumisvaaraa.

9.5 Värit

Pintamateriaalien vaaleat värit lisäävät valoisuutta. Eri pintojen ja rakenteiden erottaminen toisistaan värien tummuuseron avulla helpottaa toimintaa. Riittävä valaistus ja vaaleat pinnat sekä rakennusosien ja varusteiden kontrastit helpottavat liikkumista ja toimimista pesuhuoneissa sekä allasosastolla (koskee erityisesti heikkonäköisiä ilman silmälaseja).

Vedenalaiset kulmat (esim. portaissa ja tasoissa) ainakin 1,2 m:n syvyyteen asti veden pinnasta mitattuna on syytä selvästi erottaa eri väreillä ympäröivistä materiaaleista. Lisäksi altaan pohjan selkeä profiilin muutos, kuten äkillinen jyrkkeneminen, on erotettava eri värillä altaan ja veden syvyydestä riippumatta. Altaan reuna on syytä osoittaa esimerkiksi värillisellä loiskekoururitulällä tai laatoituksella.

9.6 Valvomo, valvontapaikka ja valvonnan tehostaminen kameravalvonnalla

Uimahallin valvomosta tai muusta valvontapaikasta tulee olla esteetön näkyvyys allasalueille.

Kameravalvonnalla voidaan tehostaa valvontaa erityisesti kohteissa, joihin ei ole suoraa näköyhteyttä valvomosta tai valvontapaikasta (esim. syvän altaan pohja). Edistykellisinkään kameravalvontajärjestelmä ei korvaa uinninvalvonnassa henkilövalvontaa, vaan uima-allasalueella on lisäksi oltava aina kyseiseen tehtävään riittävästi koulutettuja uinninvalvoja.

Kameravalvonta tulee järjestää siten, että katvealueita ei synny. Kameran välittämän kuvan on oltava tehokkaan valvonnan kannalta riittävän selkeä. Tämä edellyttää teknisesti riittävän hyvätasoista ja toimintakuntoista laitteistoa sekä laitteiston hyvää käyttöikä. Kamerat tulee suunnata valvonnan kannalta keskeisille alueille ja kohteisiin siten, että myös altaan pohja tulee valvotuksi.

Tehokas kameravalvonta edellyttää lisäksi kuvan jatkuvaa seuraamista. Valvontamonitorien seuranta ei saa haitata muiden altaiden valvontaa. Kuvan jatkuva seuraaminen vie pääosan valvontaa suorittavan henkilön työajasta. Esimerkiksi hotellin aulapalvelupisteessä ei useinkaan ole mahdollisuutta seurata allasosastolta välitettyä kuvaa riittävällä tarkkuudella.

Tallentavaa kameravalvontaa harjoittavan toiminnanharjoittajan tulee huomioida toiminnassaan henkilötietolain (523/1999) asettamat vaatimukset. Kameravalvonnasta tulee esimerkiksi olla maininta uimahallin ulko-ovella, kassalla tai muualla näkyvässä paikassa henkilötietolain edellyttämällä tavalla. Jos uimahallissa käytetään tallentavaa kameravalvontaa, on jokainen uimahallin ylläpitäjä henkilötietolain tarkoittama rekisterinpitäjä ja siten velvollinen laatimaan rekisteriselosteen henkilötietolain 10 §:n mukaisesti. Tallenteiden säilytysajalla ei ole vaikutusta siihen, tuleeko henkilötietolaki sovellettavaksi.

Valvomossa tulee olla työturvallisuus- ja terveydensuojelulain mukaiset olosuhteet huomioiden muun muassa riittävä ilmanvaihto, tilavuus ja valaistus. Ilmanvaihdon suunnittelussa ja järjestämisessä tulee pyrkiä lämpötila-alueeseen +21 – +25 °C ja kosteuden osalta 30–70 %:iin. Valvomon lämpötila ja kosteus ei saa olla liian matala tai korkea suhteessa allastilan vastaaviin.

9.7 Tikkaat, porrastikkaat ja portaat

Tikkaiden, porrastikkaiden ja portaiden askelmien tulee olla vaakasuorat (ei putkimaiset). Askelmien reunojen tulee olla pyöristettyjä ja askelmien pintojen tulee vähentää liukastumisvaaraa.

Porrastikkaissa ja portaissa on syytä olla käsijohde molemmin puolin. On suositeltavaa, että tikkaiden, porrastikkaiden ja portaiden käsijohteet yltävät 750–950 mm:ä altaan reunan yläpuolelle.

9.8 Kaiteet portaissa, tasanteissa ja luiskissa

Kaide on rakenne, joka toimii ensisijaisesti putoamissuojana (asiakkaiden ohjaaminen) ja samalla myös kulkemista helpottavana tukena portaissa, tasanteissa ja luiskissa. Kaiteen poikkileikkauksen mitan tulee olla sellainen, että siihen on helppo tarttua ja siitä saa tukea.

Kulunohjauksikaiteet, jotka esimerkiksi estävät kulkemisen tietyille alueelle, voivat olla irrotettavia. Kulunohjauksikaiteiksi ei suositella köysiä.

9.9 Käsijohteet altaalla ja veden alla

Käsijohde on rakenne, johon voi tarttua tai josta voi ottaa kiinni ja joka on suunniteltu auttamaan altaaseen menoa ja poistumista sieltä. Käsijohde toimii kulkemista helpottavana tukena portaissa, tasanteissa ja luiskissa. Käsijohteella tarkoitetaan myös vesivoimistelua ja terapiatoimintaa varten asennettua käsijohdetta altaassa.

Käsijohteen sopiva poikkileikkauksen mitta (halkaisija) on 25–50 mm. Tämä koskee myös veden alla olevia käsijohteita.

Vedessä liikkumista, uimaopetusta ja vesivoimistelua helpottavat käsijohteet upotetaan altaan seinään siten, ettei käsijohde ulkone altaan yläreunan etulinjasta. Käsijohteen turvallisena etäisyytenä seinästä pidetään noin 30 mm:ä. Tällä estetään muun muassa jalkojen ja käsien kiinnijuuttuminen altaan seinän ja käsijohteen väliin.

Käsijohteiden, tikkaiden, porrastikkaiden ja portaiden suunnittelussa ja rakentamisessa on huomioitava erityisryhmien tarpeet. Erityisryhmiin voi kuulua asiakkaita, joiden on vaikea pitää kiinni käsijohteesta, jonka etäisyys seinästä on 30 mm:ä. Terapia-, monitoimi- ja vastaavissa altaissa, joissa järjestetään esimerkiksi vesivoimistelua, käsijohteen etäisyys seinästä voi olla yli 30 mm:ä. Erityisaltaiden ja -ryhmien osalta käsijohteen turvallisena etäisyytenä seinästä pidetään enintään 45 mm:ä.

Normaalia suuremmasta käsijohteen etäisyydestä seinästä (yli 30 mm:ä) on ilmoitettava ja varoitettava altaan käyttäjiä kiinnijuuttumisvaaran ja -onnettomuuksien välttämiseksi. Varoitukset voidaan esittää esimerkiksi selkeiden ja helposti ymmärrettävien kuvien ja symbolien avulla. Lisäksi lapsiryhmiä tulee kyseisissä altaissa erityisesti opastaa ja valvoa.

Ohjeita tikkaiden, porrastikkaiden ja käsijohteiden rakenteista on esitetty myös standardissa

- SFS-EN 13451-2: Swimming pool equipment. Part 2: Additional specific safety requirements and test methods for ladders, stepladders and handle bends. Uima-allasvarusteet. Osa 2: Tikkaiden, porrastikkaiden ja käsijohteiden lisäturvallisuusvaatimukset ja testimenetelmät.

Standardissa esitetyt käsijohteiden etäisyydet seinästä eroavat edellä mainituista tämän ohjeen etäisyyksistä. Käsijohteen turvallisena etäisyytenä seinästä pidetään 30 mm:ä ja poikkeustapauksissa 45 mm:ä myös RT-kortissa RT 97-10839 Uimahallit ja virkistysuimalat. Käsijohteen 45 mm:n etäisyys seinästä esiintyy lisäksi ope-
tus- ja kulttuuriministeriön liikuntapaikkajulkaisussa 106 Esteettömät sisäliikuntatilat. Edellä mainitun perusteella sekä turvallisuuden takaamiseksi on suositeltavaa noudattaa tässä ohjeessa esitettyjä etäisyyksiä.

9.10 Erityisaltaat

Aaltoallas

Aaltoallas on uima-allas, johon tuotetaan aaltoja koneellisesti. Aaltoaltaassa on syytä olla varoitusvalot ja -äännet ennen aaltolaitteen käynnistymistä. Tällöin käyttäjät, jotka haluavat poistua altaasta ennen aaltojen synty-
mistä, voivat poistua turvallisesti.

Aaltokoneen ollessa toiminnassa valvojan tulee tarkkailla tilannetta paikan päällä. Aaltoaltaan reunoissa tulee olla riittävä määrä tartuntaköysiä käyttäjiä varten. Hyppääminen ja sukeltaminen altaaseen tulee estää aaltojen aikana esimerkiksi valvonnan avulla.

Aaltolaitteessa on oltava hätäpysäytyspainike. Hätäpysäytyspainikkeen tulee sijaita helposti havaittavassa ja tarkoituksenmukaisessa paikassa, ja sen tulee olla välittömästi valvojan käytettävissä. Painike voi sijaita esimerkiksi valvomossa.

Muuntoallas

Muuntoaltaan pohjaa voidaan nostaa ja laskea tai altaassa voi olla liikuteltava välisilta, jolla allas voidaan jakaa eri alueisiin. Pohjaa tai välisiltaa liikutettaessa altaassa ei saa olla käyttäjiä. Koneellisesti liikuteltavien pohjien tai välisiltojen käyttölaitteista tulee olla hyvä näkyvyys altaalle. Käyttölaitteen on syytä toimia niin sanotulla kuolleen miehen painikkeella (käyttäjän tulee koko pohjan liikkeen ajan vaikuttaa käyttölaitteeseen eli liike pysähtyy, jos käyttäjä irrottaa otteen käyttölaitteesta).

Jos nostopohjan pää on avoin, eivät käyttäjät saa päästä pohjan alle. Pohjan alle pääsy voidaan estää esimerkiksi erillisellä välisillalla tai asentamalla levy tai helmusta nostopohjasta altaan pohjaan.

Hyppyallas

Hyppyaaltaan syvyys-, pituus- ja leveysmitat riippuvat ponnauduslautan tai kerrostason korkeudesta. Altaan, jossa on ponnauduslauta tai kerrostaso, syvyyden sekä pituus- ja leveysmittojen on syytä noudattaa standardissa SFS-EN 13451-10 annettuja mitoitusohjeita. Uudet hyppyaaltaat tulee tehdä 3,8–5,0 m:n syvyisiksi ponnauduslautojen tai kerrostasojen korkeudesta riippuen.

Hyppyvuorot on järjestettävä turvallisesti esimerkiksi käyttäen hyppyvuorojen jakajaa. Jos hyppyallas on muun uima-altaan yhteydessä, on hyppy- tai sukellustoiminnan aikana tarvittava alue eristettävä siten, että muiden käyttäjien pääsy alueelle on estetty esimerkiksi käyttämällä kelluvia ratamerkkejä, muita rakenteita tai valvontaa. Jos hyppytornin käyttöä ei ole mahdollista valvoa, asiakkaiden pääsy sinne tulee estää. Hyppytornin kerrosten sulkemisen on oltava mahdollista joko kaitein tai muulla tarkoitukseen sopivalla tavalla (esim. köysi tai ketju).

Hyppytorneissa kaiteiden korkeuden on suositeltavaa olla vähintään 1 m mitattuna tasolta, jossa henkilö voi seisoa. Kaiteiden rakenteiden tulee olla sellainen, ettei niitä pitkin voi kiivetä. Kiipeämisen estäviä kaiteita ovat esimerkiksi suoja-, turva- ja umpikaiteet.

Opetusallas

Lapsille tarkoitetun opetusaltaan syvyydeksi suositellaan enintään 0,9 m:ä. Aikuisille tarkoitetun opetusaltaan syvyys tulisi olla enintään 1,5 m:ä.

Jos uimahallissa ei ole erillistä opetusallasta, tulee opetustilanteissa uimahallin allasalue rajata edellä mainittujen suositusten mukaisesti.

Monitoimiallas

Altaissa, jossa on erilaisia vesiefektejä (esim. vesihieronta, vesiputouksia, vastavirtalaitteita ja voimakkaita ilmaporeita), tulee olla riittävä määrä käsijohteita tai vastaavia tartuntamahdollisuuksia.

Vesiefektien nopeaksi sammuttamiseksi on oltava hätäpysäytyspainike. Hätäpysäytyspainikkeen tulee sijaita helposti havaittavassa ja tarkoituksenmukaisessa paikassa, ja sen tulee olla välittömästi valvojan käytettävissä. Painike voi sijaita esimerkiksi valvomossa.

9.11 Vesiliukumäet

Vesiliukumäkiä voi olla sekä sisä- että ulkotiloissa. Vesiliukumäkien käyttöä tulee valvoa lähtö- ja poistumisalueella. Pienet lastenaltaiden yhteydessä olevat vesiliukumäet huomioidaan osana lastenaltaiden valvontaa. Isompien vesiliukumäkien lähtöalueella valvonta voidaan järjestää kameravalvonnalla tai porrastetulla käyntijärjestelmällä, kuten liikennevalojärjestelmällä. Myös poistumisalueella voidaan käyttää kameravalvontaa. Tarvittaessa paikalla on oltava valvontahenkilökuntaa. Jos vesiliukumäen käyttöä ei ole mahdollista valvoa, asiakkaiden pääsy sinne tulee estää esimerkiksi kaiteen tai köyden avulla.

Vesiliukumäkien läheisyyteen tulee sijoittaa kuvallisia opasteita. Seuraavien vähimmäistietojen tulee olla kerrottu jokaisen liukumäen läheisyydessä:

- liukumäen tyyppi (helppo, keskivaikea tai vaikea),
- laskijoihin kohdistuvat rajoitukset (esim. vähimmäisikä, pituusvaatimus tai painorajoitus),
- veden syvyys veteentulo paikassa,
- ohje poistua sivuun välittömästi liukumisen jälkeen,
- ohjeet turvallisista ja sallituista liukumisasennoista (esim. laske istuen katse menosuuntaan).

Opasteiden tulee tarvittaessa kertoa myös muista liukumäen käyttöön liittyvistä vaatimuksista (esim. käytä uimarengasta), kielloista (esim. laskeminen pää edellä kielletty ja portaissa juokseminen kielletty), varoituksesta (esim. laskija voi joutua ilmalentoon) ja ohjeista (esim. liukumäkeen ei saa mennä ennen kuin edellinen laskija on poistunut veteentulo paikasta).

Vesiliukumäkiin johtavissa porrastikkaissa tulee olla käsijohteet molemmin puolin. Askelmien tulee olla litteitä, reunojen pyöristettyjä eivätkä askelmien pinnat saa olla liukkaita. Portaiden yläpäässä tulee olla odotustasanne ennen lähtötasoa. Odotustasanteen suositeltu vähimmäispituus on 0,5 m:ä. Odotustasanteella tulee lisäksi olla vähintään 1 m:n korkuiset kaiteet, joiden rakenne estää kiipeämisen. Myös lähtötasolla tulee olla yhtä korkeat kaiteet. Lähtötason on oltava rakennettu siten, ettei käyttäjä voi suoraan työntyä liukuun takaa tulevien ihmisten paineesta.

Liukumäkien pintojen liitoksien tulee olla sileitä ja yhtenäisiä ilman epäjatkuvuuskohtia. Liitokset eivät saa aiheuttaa vammoja laskijalle, kuten aivotärähdyksiä, naarmuja tai haavoja. Kulmien sekä reunojen tulee olla pyöristettyjä ja aukkojen sekä reikien reunojen suojattuja. Liukumäkien reunojen tulee olla rakennettu siten, ettei laskija ylety koskemaan liukumäen ulkopuolella olevia osia. Laskijan tulee pysyä liukumäessä koko laskun ajan ja laskun tulee edetä turvallisesti.

Liukumäen loppuosan tulee varmistaa turvallinen laskeutuminen (esim. hiljentää laskijan vauhtia). Liukumäissä voi myös olla pysäytysosa, joka pysäyttää laskijan täysin ennen liukumäen loppuosaa. Veden syvyys veteentulo kohdassa riippuu putoamiskorkeudesta.

Veteentuloalueelle tuleva laskija ei saa ylettyä ympäröiviin seiniin eikä törmätä muihin laskijoihin. Laskijoiden ja jo liukumäestä laskeneiden altaasta poistujien kulkureitit eivät saa risteytyä. Jos esimerkiksi kaksi liukua päättyy samalle puolelle allasta, poistumisen tulee tapahtua vastakkaisilta puolilta. Tämän tulee olla selvästi merkitty.

Vesiliukumäkien turvallisuusvaatimuksista ja teknisistä määräyksistä koskien suunnittelua, laskentaa ja testausta saa lisätietoa muun muassa standardeista

- SFS-EN 1069-1:en: Water slides. Part 1: Safety requirements and test methods. Vesiliukumäet. Osa 1: Turvallisuusvaatimukset ja testimenetelmät sekä
- SFS-EN 1069-1/AC:en: Water slides. Part 1: Safety requirements and test methods.

Vesiliukumäkien käyttöohjeista, toimintaa ja ylläpitoa koskevista ohjeista, tarvittavista asiakirjoista sekä käytönottoa koskevista ohjeista saa lisätietoa muun muassa standardista

- SFS-EN 1069-2:en: Water slides. Part 2: Instructions. Vesiliukumäet. Osa 2: Käyttöohjeet. Standardi SFS-EN 1069-2: Kuvat. Vesiliukumäet. Osa 2: Käyttöohjeet sisältävät vesiliukumäkien yhteydessä käytettäviä symboleja.

9.12 Vedenpoistoaukot ja imuyhteet altaissa

Lähtökohtaisesti kaikki vedenpoistoaukot tulee suunnitella siten, ettei asiakas voi takertua tai juuttua niihin vahingossa tai huomaamattaan kiinni. Kiinnijuuttumisvaaraan vaikuttaa muun muassa poistoaukkojen imun suuruus. Standardissa SFS-EN 13451-3:en: Swimming pool equipment. Part 3: Additional specific safety requirements and test methods for inlets and outlets and water/air based water leisure features. Uima-allasvarusteet. Osa 3: Tulo- ja poistoaukkojen sekä ilma- ja vesiefektien lisäturvallisuusvaatimukset ja testimenetelmät käsitellään muun muassa uima-altaissa olevien veden imuaukkojen turvallisuuskäsitteitä. Standardin mukaan suurimpana sallittuna veden nopeutena imuaukossa pidetään $\leq 0,5$ m/s.

Kiinnijuuttumisvaaran poistamiseksi on ensisijaisesti käytettävä mekaanisia keinoja. Mekaanisia keinoja ovat muun muassa vedenpoistoaukkojen suojaaminen isokokoisella tai kuperan muotoisella ritilällä, tulpalla taikka sellaisen imuputken käyttäminen, jossa on useita aukkoja samassa imuputkessa. Tarkoituksena on, ettei henkilö voi aikaansaada tilannetta, jossa jokin ruumiinosa peittää imuaukon kokonaan ja jolloin imuputkessa oleva alipaine imaisee kyseisen ruumiinosan tiukasti kiinni. Vedenpoistoaukkoihin tulee siten sijoittaa turvallisuutta lisäävä ritilä tai muu vastaava suojus. Ritilä tai muu suojus on tarvittaessa oltava työkalulla irrotettavaa mallia.

Uima-altaan seinässä on myös yleensä allasimurille tarkoitettu imuyhde, johon allasimurin imuletku liitetään, kun puhdistetaan altaan pohjaa. Kiinnijuuttumisriskin poistamiseksi allasimurin imuyhteen sulkuventtiiliin tulee olla kiinni, kun allasimuri ei ole siinä kiinni eikä sitä käytetä. Sulkuventtiilin sijaintipaikan tulee olla henkilökunnan tiedossa. Vaihtoehtoisesti allasimurin imuyhde voidaan sulkea työkalulla kiinnitettävällä tulpalla, kun sitä ei käytetä.

Vedenpoistoaukkojen ja allasimurin imuyhdettä palvelevien pumppujen nopeaksi pysäyttämiseksi on oltava hätäpysäytyspainike. Hätäpysäytyspainikkeen tulee sijaita helposti havaittavassa ja tarkoituksenmukaisessa paikassa, ja sen tulee olla välittömästi valvojan käytettävissä. Painike voi sijaita esimerkiksi valvomossa. Lisäksi imuyhdettä palvelevan kierrätyspumppun yhteydessä tulee olla yksisuuntaventtiili pumpun pysäyttämistä aiheutuvan allasveden takaisinvirtauksen estämiseksi.

Lisäohjeita saa myös standardista

- SFS-EN 13451-1:en: Swimming pool equipment. Part 1: General safety requirements and test methods. Uima-allasvarusteet. Osa 1: Yleiset turvallisuusvaatimukset ja testimenetelmät.

9.13 Altaan syvyys ja veteen hyppääminen altaan reunalta

Veden syvyys altaan eri kohdissa sekä altaan tasoerot on merkittävä ja ilmoitettava selvästi. Jos esimerkiksi uima-altaan pohja ei ole vaakasuora, altaan reunalla on tarpeen olla altaan pohjan muotoa vastaava profiilikuva, johon merkitään altaan syvyyksimitat. Asiakkaan on aina tiedettävä, missä kohdin hänen on turvallista käyttää allasta.

Hyppäämisen veteen uima-altaan reunalta tulee olla kielletty, jos siitä aiheutuu vaaraa itse hyppääjälle tai altaan muille käyttäjille. Alue, josta on turvallista hypätä altaaseen, tulee olla selkeästi merkitty. Samoin tulee merkitä alue, jossa ei ole turvallista hypätä altaaseen tai jossa hyppääminen on kokonaan kielletty. Hyppäämis-kieltoa voidaan merkintöjen ohella tehostaa esimerkiksi kulunohjauskaiteella.

Veteen hyppäämispaikassa turvallisena vedensyvyytenä pidetään vähintään 1,8 m:ä. Tätä matalammissa paikoissa lähtökorokkeelta tai -päädyistä hyppääminen voidaan sallia uintikilpailuissa ja kilpailuharjoittelussa ohjaajan tai valmentajan valvonnassa.

10 Uimahallissa tarjottavat liikuntapalvelut

10.1 Yleistä

Toiminnanharjoittaja voi omaan riskinarviointiinsa perustuen sallia erilaisten liikuntapalvelujen, kuten vauvauinnin, vapaasukelluksen, uimakoulun, ohjatun jumpan tai uppopallon harrastamisen uimahallissa. Uimahallissa tarjottavilla liikuntapalveluilla ei kuitenkaan saa olla uimahallin kokonaisturvallisuutta heikentävää vaikutusta. Toiminnanharjoittajan tulee antaa turvallisuuden ylläpitämisen kannalta tarpeelliset toimintaohjeet tarjottavaan liikuntapalveluun. Tämä koskee kaikkia uimahallissa tarjottavia liikuntapalveluja. Liikuntapalvelun järjestäjän ja siihen osallistuvan tulee noudattaa uimahallin henkilökunnan antamia turvaohjeita.

Liikuntapalvelun, kuten esimerkiksi ohjatun jumpan, vapaasukelluksen, vauvauinnin, uimakoulun tai uppopallon harjoittelu voi tapahtua uimahallin aukioloaikana tai aukioloajan ulkopuolella. Liikuntapalvelun tulee tapahtua sille erikseen osoitetussa paikassa. Tämä tulee huomioida erityisesti yleisövuorojen aikana.

Toiminnanharjoittajan tulee antaa uinninvalvojille selkeä ohjeistus siitä, miten toimitaan tarjottavan liikuntapalvelun suhteen. Arvion tarjottavan liikuntapalvelun turvallisuudesta harjoittamisesta tekee viime kädessä valvontavuorossa oleva henkilö toiminnanharjoittajan ohjeiden mukaisesti. Yleisövuorolla tarjottavat liikuntapalvelut eivät saa häiritä uinninvalvontaa. Viimekädessä liikuntapalvelu on kiellettävä tai keskeytettävä, jos turvallisuustilanne tai uinninvalvonnan tehokas toteutuminen sitä edellyttää.

Toiminnanharjoittajan on huomioitava muun muassa seuraavat asiat uimahallissa tarjottavien liikuntapalvelujen sallittavuutta arvioitaessa:

- sopivat viikonpäivät ja kellonajat harjoittelulle,
- kenelle ja millä edellytyksin harjoittelu sallitaan
- miten harjoittelijoita ohjeistetaan ennen harjoittelulupaa (mm. ilmoittautuminen uinninvalvojalle, kieltä yksinään harjoittelusta, turvallisuusohjeiden läpikäynti sekä millaisissa tilanteissa harjoittelu on keskeytettävä),
- harjoittelupaikka ja sen merkitseminen, tarvittaessa harjoitteluun tarkoitetun paikan muu käyttö on kiellettävä harjoittelun ajaksi (esim. kelluvilla ratamerkeillä rajattu alue),
- tarvittavat varoitusmerkinnät harjoittelusta muille uimahallin käyttäjille (muita uimareita on varoitettava harjoittelusta selkeästi),
- uinninvalvojen lukumäärä harjoitusten aikana (mahdollinen valvonnan tehostaminen),
- muiden uimareiden (erityisesti lasten ja nuorten) lukumäärä harjoitusten aikana.

10.2 Vapaasukellus uimahallissa

Vapaasukelluksen osalta erityisen riskialttiita ovat tilanteet, joissa lajia ja sen turvasääntöjä tuntematon henkilö tekee vapaasukellussuorituksia tai hengenvahingon riskin aiheuttavia uimatoimia yksin, ilman riittävää koulutusta ja omaa turvasukeltajaa. Tällaiseen toimintaan henkilökunnan tulee puuttua. Vapaasukellustoiminnasta annetut lajiliiton turvaohjeet lähtevät siitä, että vapaasukeltajat vastaavat pareittain toistensa suoritusten valvonnasta. Uimahallien yhteydessä voi olla mahdollista harrastaa vapaasukellustoimintaa, kun turvallisuudesta on varmistuttu.

Vapaasukelluksella tarkoitetaan normaaliin uintiin kuuluvaa sukeltamista vaativampaa sukellusmuotoa. Tällaisia ovat muun muassa:

- pituudeltaan yli 25 metrin sukellukset,
- pitkäkestoiset useiden sukellusten sarjat (vaikka pituus olisi 25 metriä tai vähemmän),
- pitkäkestoiset altaan pohjalle tehtävien sukellusten sarjat tai
- paikallaan tapahtuva hengenvahingon riskin aiheuttaminen altaan pohjalla tai pintavedessä kelluen.

Vapaasukellusharjoittelijoiden tulee ilmoittautua uinninvalvojalle ja saada uinninvalvojalta lupa harjoittelulle. Vapaasukeltajat eivät saa harjoitella yksin, jos he tekevät varsinaisia vapaasukellusharjoituksia. Vapaasukellusharjoittelijoiden tulee kertoa harjoittelun luonteesta ja turvajärjestelyistä uinninvalvojalle.

Uimahallin uinninvalvojan tehtävät eivät saa häiriintyä vapaasukellusharjoittelun vuoksi. Vapaasukellusharjoituksissa tulee olla vähintään kaksi henkilöä, joista toisen riittävät taidot omaavan vapaasukeltajan tehtävänä on valvoa toisen suoritusta koko vapaasukellussuorituksen ajan.

Vapaasukelluksen harrastamista uimahalleissa, kylpylöissä, maauimaloissa ja muissa vastaavissa paikoissa on käsitelty tarkemmin Suomen Uimaopetus- ja Hengenpelastusliiton ohjeessa, päivätty 27.1.2009.

11 Talviuintipaikat osana uimahalli- ja kylpyläpalvelua

Uimahallin yhteydessä voi olla ulkoallas avantona tai muunlainen talviuintipaikka luonnonvesistöissä. Kun talviuintipaikka on uimahallin tai kylpylän välittömässä yhteydessä siten, että uimahallin tai kylpylän asiakkaat käyttävät samalla talviuintipaikkaa, talviuintipaikka katsotaan turvallisuutta arvioitaessa osaksi uimahalli- tai kylpyläpalvelua. Uimahallinsa tai kylpylänsä yhteydessä talviuintipalveluja tarjoava taho on vastuussa koko palvelun, myös talviuintipaikan turvallisuudesta, kuten alueen rakennusten, rakenteiden, laitteiden, kulkureittien ja varusteiden kunnossapidosta ja tarkastuksista sekä talviuintipaikan ja -alueen puhdistuksesta.

Talviuintipalveluntarjoajaa koskee myös KuTuL:n 7 §:n mukainen turvallisuusasiakirjanlaatumisvelvollisuus. Kun talviuintipaikka on osana uimahalli- tai kylpyläpalvelua, näiden palvelujen turvallisuusasiakirjat voidaan yhdistää. Tarvittaessa talviuintipaikalle tulee olla nimetty erillinen ylläpidon vastuhenkilö.

Uimahalli- tai kylpyläpalveluntarjoaja vastaa myös sen yhteydessä tarjottavan talviuintipaikan valvonnasta samalla tavoin, kuin muidenkin altaiden. Uimahalli- tai kylpyläpalvelun osana tarjottavan talviuintipaikan valvonta tulee järjestää vähintään kameravalvontana. Kamerat tulee olla sekä talviuintipaikalla (laituri- ja uintialueella) että talviuintipaikalle johtavan reitin alkupäässä, jotta uinninvalvoja voi seurata sinne meneviä henkilöitä. Kuvaa välittävät monitorit tulee sijoittaa uinninvalvomoon ja tarvittaessa muihin paikkoihin (esim. kasalle tai allastilaan), jotta niiden jatkuva seuraaminen on mahdollista. Kameravalvonnan käyttö edellyttää seurattavalta kavalta selkeyttä, mikä on huomioitava muun muassa talviuintipaikan valaistuksessa. Valaistuksen

tulee olla niin hyvä, että talviuintipaikan tapahtumia on mahdollista seurata kameravalvonnalla myös pimeällä. Jos talviuintipaikkaa ei esimerkiksi tiettyinä ajankohtana ole mahdollista valvoa, se tulee sulkea ja uimahallin tai kylpylän asiakkaiden pääsy alueelle estää. On suositeltavaa, että pääsy allasosastolta talviuintipaikalle on rajoitettu tiettyihin, tehostetusti valvottuihin ajankohtiin.

Kun talviuintipaikalle menee asiakkaita, uinninvalvojan on seurattava heitä monitorien välittämän kuvan kautta tai suoralla näköyhteydellä. Uinninvalvojen on oltava tietoisia siitä, milloin talviuintipaikkaa käytetään ja heidän on voitava tarvittaessa estää talviuintipaikalle pääsy, esim. lukitsemalla ovi. Lasten turvallisuuteen on kiinnitettävä erityistä huomiota ja lasten karkaaminen sisäallasalueelta talviuintipaikalle pitää estää tehokkaasti. Jotta talviuintipaikan valvonta toteutuu huolellisuusvelvollisuuden edellyttämällä tasolla, talviuintipaikan kulunvalvontaa tehostamaan on syytä asentaa jokin ilmoitusjärjestelmä, jotta uinninvalvoja on tietoinen talviuintipaikalle menevistä asiakkaista. Esimerkiksi talviuintipaikalle johtava ovi voi olla vain valvojan avattavissa valvomosta käsin.

Talviuintipaikkojen pelastustilanteisiin liittyy monenlaisia haasteita, kuten paikan etäisyys uimahallista sekä kylmyys. Talviolosuhteet tulee huomioida uintipaikan varustuksessa ja pelastusvälineissä sekä henkilökunnan ensiapu- ja pelastustaidoissa. Talviuintipaikalla tulee olla oma pelastuskassi, jonka välineet ja tarvikkeet soveltuvat kylmiin avovesiin. Välineinä tulee olla ainakin pelastusrenkas ja -liivit sekä heittoliina. Isompien talviuintipaikkojen yhteydessä on suositeltavaa olla pelastusvene.

Uinninvalvojan on tosiasiallisesti päästävä välittömästi talviuintipaikalle. Talviuintipaikan valvontajärjestelyissä on huomioitava, että itse uimahallin tai kylpylän uinninvalvonnan taso ei saa heiketä tilanteessa, jossa uinninvalvoja seuraa talviuintipaikalta välitettyä kuvaa tai joutuu lähtemään talviuintipaikalle. Uinninvalvojalla tulee olla kylmäpelastustaidot ja kylmäpelastustilanteita on harjoiteltava säännöllisesti.

Talviuintipaikan ylläpitäjä vastaa myös asiakkaiden opastuksesta ja ohjeistuksesta talviuintipaikan turvallisen käytön suhteen. Talviuintipaikkaa ja sen turvallisuutta koskevat tiedot ja ohjeet on hyvä sijoittaa sekä talviuintipaikalle että uimahalliin sellaiseen paikkaan, josta talviuintipalvelua käyttävät ne helposti havaitsevat. Ohjeiden on oltava näkyvällä paikalla ja niissä on oltava tiedot muun muassa avun hälyttämisestä. Ylläpitäjä on vastuussa myös uintipaikalle menevän kulkureitin turvallisuudesta, kuten sen puhdistamisesta lumesta sekä hiekoituksesta tai suolauksesta. Asiakkaille suunnatussa ohjeistuksessa voidaan lisäksi mainita alaikäraja talviuintipaikan käytölle. Jos talviuintipaikalle käytetään kameravalvontaa, siitä tulee ilmoittaa asiakkaille näkyvässä paikassa.

Uimahallin tai kylpylän osana tarjottavalla talviuintipaikalla olisi hyvä olla hälytysnappi tai muu järjestely, jotta hätätilanteessa saadaan mahdollisimman nopeasti uinninvalvojan paikalle. Avovedestä pelastaminen suoritetaan ensisijaisesti laiturilta tai muusta vastaavasta paikasta pelastusheittovälineellä (pelastusrenkaalla tai heittoliinalla). Avantopelastuksen yhteydessä on erityisen tärkeää soittaa välittömästi yleiseen hätänumeroon 112, jotta pelastussukeltajat saadaan heti paikalle. Myös avannon aukipitopumpun nopeaksi sammuttamiseksi on oltava hätäpysäytyspainike sekä talviuintipaikalla että valvomossa. Hätäpysäytyspainikkeen tulee sijaita helposti havaittavassa ja tarkoituksenmukaisessa paikassa.

11.1 Uimahalleista ja kylpylöistä erilliset talviuintipaikat

Mahdollisia ovat myös järjestelyt, joissa talviuintipalvelu on erotettu täysin omaksi palvelukseksi tai talviuintipalveluntarjoaja on eri, kuin uimahallin tai kylpylän ylläpitäjä, mutta palveluntarjoajat ovat sopineet siitä, että talviuintipaikan asiakkaat käyttävät myös uimahallin tai kylpylän tiloja, esim. pukeutumistiloja.

Mikäli talviuintipaikka on täysin erotettu uimahalli- tai kylpyläpalvelusta siten, etteivät uimahallin tai kylpylän asiakkaat pääse samalla käyttämään talviuintipalvelua, katsotaan talviuintipaikka erilliseksi palveluksi, eikä sitä pidetä osana uimahalli- tai kylpyläpalvelua niiden turvallisuutta arvioitaessa. Talviuintipaikan erottaminen muusta uimahalli- tai kylpyläpalvelusta voi tapahtua mm. siten, että talviuintipaikan käyttäjillä on erikseen avain, jolla he pääsevät allasosastolta talviuintipaikalle ja pääsy talviuintipaikalle ilman avainta on tehokkaasti estetty. Tällöin talviuintiavantoa ei katsota yhdeksi uimahalli- tai kylpyläpalvelun altaista.

Jos uimahallilla tai kylpylällä ja talviuintipaikalla on eri ylläpitäjä, mutta palveluntarjoajat ovat sopineet että esim. uimahallin asiakkaat voivat käyttää talviuintipaikkaa, ei palvelujen turvallisuutta voida tarkastella täysin erillään toisistaan. Mikäli uimahallipalveluntarjoaja tarjoaa allasosastolla oleville asiakkailleen mahdollisuutta käyttää samalla toisen tahon ylläpitämää avantoa, on uimahallipalvelun tarjoajan kuitenkin varmistauduttava, että tästä ei aiheudu vaaraa. Käytännössä tämä tarkoittaa myös ylläkuvaattua valvontaa silloin, kun uimahallin asiakkaat käyttävät avantoa. Lisäksi uimahallipalveluntarjoajan on huolehdittava siitä, että uimahallin asiakkaat saavat kaikki turvallisuuden kannalta tarpeelliset tiedot myös talviuintipaikan käytöstä. Avanto katsotaan osaksi uimahallipalvelua, vaikka sen tuottaa ikään kuin alihankkijana muu taho. Toisaalta myös talviuintipalveluntarjoaja on velvollinen huolehtimaan omalta osaltaan tarjoamansa palvelun turvallisuudesta KuTuL:n 5 §:n huolellisuusvelvollisuuden mukaisesti. Talviuintipaikka tulee tällöin huomioida uimahallin turvallisuusasiakirjassa, mutta myös talviuintipaikan ylläpitäjän on laadittava turvallisuusasiakirja palvelustaan.

Lisätietoa turvallisista talviuintipaikoista ja niiden kulkureiteistä, rakenteista, turvavarusteista, sähköturvallisuudesta, ohjeista ja opasteista sekä kunnossapidosta ja tarkastuksesta löytyy Tukesin verkkosivuilta osoitteesta www.tukes.fi. Verkkosivuilla on myös yksityiskohtaisempia ohjeita ja turvallisuusneuvoja avantouimareille.

12 Valaistus

Hyvä, tasainen ja häikäisemätön valaistus sekä pintojen värien tummuuserojen käyttäminen eri rakenteiden välillä helpottavat tiloissa liikkumista. Valaistuksen tulee olla riittävän tehokas, suhteellisen tasainen ja häikäisemätön. Uima-allasalueella valon suora häikäisy, häikäisevä heijastuminen vedenpinnan kautta sekä aurinvalon aiheuttama häikäisy on pyrittävä estämään. Uima-allasvalaisimet vedenpinnan alla tasaavat valaistusta ja estävät pintaheijastusta. On tärkeää, että vedenpinta on helposti erotettavissa.

13 Siisteys, hygienia ja altaiden puhdistus

Siivouksen tulee olla säännöllistä ja kävijämäärään nähden riittävää, jotta sillä saavutetaan ja ylläpidetään hyvä hygieniataso sekä vähennetään liukastumisvaaraa. Siivousvälineiden, -aineiden, -koneiden ja -menetelmien tulee olla sellaisia, ettei niiden käytöstä aiheudu vaaraa uimahallin käyttäjille.

Siivousvälineet, -aineet ja -koneet säilytetään niille varatussa asianmukaisessa lukitussa tilassa. Siivousmahdollisuuden tulee olla järjestetty koko uimahallin aukioloajan ja varsinaiset siivousajankohdat on suunniteltava siten, ettei siivouksesta aiheudu vaaraa uimahallin käyttäjille. Jos esimerkiksi siivoushenkilöstön työaika on muuta henkilökuntaa lyhyempi, tulisi jonkun muun tarvittaessa huolehtia siivouksesta myös sellaisena aikana, kun siivoushenkilöstöä ei ole paikalla.

Siisteyden, hygienian ja puhtauden osalta tulee lisäksi huomioida terveydensuojelulliset näkökohdat ja niitä koskeva lainsäädäntö. Esimerkiksi uimaveden laadusta ja laadun valvonnasta säädetään sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa uimahallien ja kylpylöiden allasvesien laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista (315/2002).

14 Luvat, ilmoitukset ja vakuutukset

Uimahalli ja kylpyläpalveluita tarjottaessa on huomioitava lainsäädännön velvoitteet, kuten ilmoitettava palvelun tarjoamisesta tai haettava lupaa toimintaa varten. Toiminnanharjoittajan tulee tarvittaessa muun muassa:

- tehdä kokoontumislain (530/1999) 14 §:n mukainen ilmoitus yleisötilaisuuden järjestämisestä järjestämispaikan poliisille,
- laatia pelastuslain (379/2011) 16 §:n mukainen yleisötilaisuuden pelastussuunnitelma ja toimittaa se tiedoksi säännöksen asettamassa määräajassa alueen pelastusviranomaiselle,
- tehdä terveydensuojelulain (763/1994) 13 §:n mukainen ilmoitus kunnan terveydensuojeluviranomaiselle laissa erikseen mainituista toiminnoista sekä 18 §:n mukainen ilmoitus talousvettä toimittavasta laitoksesta,
- tehdä ympäristönsuojelulain (86/2000) 35 §:n mukainen lupahakemus toimivaltaiselle lupaviranomaiselle laissa erikseen mainituista aineista ja päästöistä (esim. melu ja pakokaasut),
- hankkia lupa maan- tai toimipaikan omistajalta/haltijalta,
- huomioida mitä laki yksityisistä teistä (358/1962) sisältää.

Edellä mainittu lista ei ole täydellinen, vaan toiminnanharjoittajan on selvittävä millaisia ilmoituksia tai lupia kyseiseen ohjelmapalveluun liittyen on tarpeen tehdä ja ketkä ovat toimivaltaisia viranomaisia.

Toiminnanharjoittajan tulee huolehtia tarpeellisista vakuutuksista palveluun liittyen. Lakisäateisiä vakuutuksia ovat esimerkiksi henkilövakuutukset työsuhteessa oleville henkilöille (eläke- ja tapaturmavakuutukset). Suositeltavaa on myös vakuuttaa irtain omaisuus ja kiinteät tilat, jos toimintaan sisältyy tällaisia. Suositeltavaa on ennen toiminnan aloittamista ottaa yhteyttä omaan vakuutusyhtiöön ja keskustella tarkemmin oman toimintansa vakuutustarpeesta.

15 Oma- ja ulkovalvonnan määräaikaistarkastukset ja käyttötarkkailu

Uimahallissa on syytä olla kirjallinen huoltosuunnitelma määräaikaistarkastusta vaativista kohteista ja tarkastusten ajankohdista (mitä huolletaan ja milloin). Tällaisia kohteita ovat muun muassa uima-allasalueen tilat, rakenteet, laitteet, pelastus- ja ensiapuvälineet, uimavälineet ja muu tarpeisto. Huoltosuunnitelma(t) on suositeltavaa merkitä huoltopäiväkirjaan.

Määräaikaistarkastuksen ajankohta sekä tarkastuksen sisältö vaihtelevat käytettävien tilojen, rakenteiden, laitteiden, välineiden ja muun tarpeiston tyyppin, iän, materiaalien, käyttäjäryhmien (esim. liikuntarajoitteiset henkilöt, vanhukset, vauvat) sekä käyttöasteen mukaan. Kyseiset seikat on huomioitava huoltopäiväkirjaa suunniteltaessa ja tarpeen mukaan huoltopäiväkirjaan on syytä tehdä erilliset huoltosuunnitelmat kullekin kohteelle.

Määräaikaishuoltojen ja -tarkastusten lisäksi uima-allasalueen käyttöä tulee tarkkailla päivittäin. Käyttötarkkailu on jatkuvaa olosuhteiden ja turvallisuustason seuranta. Täyttääkseen huolellisuusvelvollisuutensa toiminnanharjoittajan on syytä suorittaa käyttötarkkailua päivittäin ainakin ennen asiakkaiden päästämistä tiloihin sekä huippukuormitusten aikana.

Käyttötarkkailusta on suositeltavaa pitää kirjallista käyttöpäiväkirjaa, johon merkitään esimerkiksi päivittäinen rutiinitarkastus, kävijämäärä sekä uima-altaan erityiskäytön ajankohdat (esim. vauvauinti ja terapiaryhmät). Lisäksi laitteiden toimintahäiriöt on syytä merkitä käyttöpäiväkirjaan.

Allasveden laatuvaatimuksista sekä veden laadun käyttötarkkailusta on määrätty erikseen sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa uimahallien ja kylpylöiden allasvesien laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista (315/2002). Kirjanpidosta on annettu ohjeet allasvesiasetuksen soveltamisoppaassa (Uima-allasveden laatu ja valvonta: soveltamisopas uimahallien ja kylpylöiden allasvesien laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista 315/2002. Sosiaali- ja terveysministeriö, opetusministeriö sekä Suomen Uimaopetus- ja Hengenpelastusliitto ry. 8. painos. 2008).

16 Kuluttajaturvallisuuslain mukainen valvonta

Uimahallin ja sen käytön turvallisuudesta vastaa aina palvelun tarjoaja eli toiminnanharjoittaja.

KuTuL on väistyyvä ja täydentävä yleislaki. Sitä sovelletaan kaikkiin kuluttajapalveluihin niiltä osin, kun niiden turvallisuusseikoista ei ole säädetty muussa lainsäädännössä. Vaikka tietystä palvelusta olisi säädetty muussa laissa, sen lisäksi voidaan soveltaa KuTuL:a täydentävästi.

KuTuL:n noudattamista valvovat Tukes, tullilaitos ja muun lainsäädännön nojalla kuluttajapalveluita valvovat viranomaiset.

Kuluttajaturvallisuusviranomaiset eivät tarkasta kaikkia kuluttajapalveluita, vaan valvonta on riskiperusteista ja pistokokeenomaista. Tarkastuksilla ei välttämättä tarkasteta kaikkia palvelun osia vaan keskitytään erityisesti turvallisuusjohtamisjärjestelmiin ja omavalvonnan toimivuuteen tai jo tiedossa oleviin epäkohtiin.

Kuluttajaturvallisuusviranomaisten suorittama valvonta on toiminnanharjoittajalle maksutonta lukuun ottamatta 34-42 ja 44 §:n nojalla annetun päätöksen noudattamista koskevaa tarkastusta.

Kuluttajapalveluun tehty tarkastus ei poista toiminnanharjoittajan vastuuta palvelun turvallisuudesta miltään osin. Viranomaiset eivät myöskään voi myöntää KuTuL:n nojalla hyväksyntöjä tai lupia.

17 Lakeja, ohjeita ja suosituksia

17.1 Kuluttajaturvallisuuslainsäädäntö

- Kuluttajaturvallisuuslaki (920/2011)
- Valtioneuvoston asetus eräitä kuluttajapalveluja koskevasta turvallisuusasiakirjasta (1110/2011)
- Valtioneuvoston asetus kulutustavaroista ja kuluttajapalveluksista annettavista tiedoista (613/2004)

17.2 Muita lakeja ja asetuksia

- Henkilötietolaki (523/1999)
- Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä (504/2002)
- Laki nuorista työntekijöistä (998/1993)
- Laki työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta (44/2006)
- Maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999) ja sen nojalla annetut säädökset ja määräykset
- Pelastuslaki (379/2011) ja pelastustoimiasetus (407/2011)
- Työtaturma- ja ammattitautilaki 459/2015 Terveydensuojelulaki (763/1994) ja -asetus (1280/1994)
- Työturvallisuuslaki (738/2002)
- Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön asetus uimahallien ja kylpylöiden allasvesien laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista (315/2002)
- Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön asetus uimahallissa, kylpylässä tai vastaavassa laitoksessa työskentelevältä vaadittavasta laitosteknisestä ja allasvesihygieenisestä osaamisesta ja osaamisen testaamisesta (1350/2006)
- Säteilylaki (592/1991)
- Valtioneuvoston asetus elintarvikkeiden ja veden välityksellä leviävien epidemioiden selvittämisestä (1365/2011)
- Valtioneuvoston asetus koneiden turvallisuudesta (400/2008)
- Valtioneuvoston asetus työvälineiden turvallisesta käytöstä ja tarkastamisesta (403/2008)

Lait ja asetukset löytyvät esimerkiksi oikeusministeriön ja Editan ylläpitämästä säädöstietopankista verkkosivuilta osoitteesta www.finlex.fi.

17.3 Uimahalleihin liittyvää materiaalia (muutamia esimerkkejä)

- Ensiapuopas. Suomen Punainen Risti. Kustannus Oy Duodecim. 2011.
- Esteettömät sisäliikuntatilat. Opetus- ja kulttuuriministeriön liikuntapaikkajulkaisu no 106. 2013.
- Kloorin käytön turvallisuus vesilaitoksissa. Tukesin tiedote. 2006. Löytyy Tukesin internetsivuilta osoitteesta www.tukes.fi.
- Kylpylöiden ja kuntoutuslaitosten allasosastojen asiakasturvallisuus. KUV/336/53/2007. Kirje Suomen kylpylöille ja kuntoutuslaitoksille 23.1.2007.
- Ohje uimahallien ja kylpylöiden lattioiden liukkauden ehkäisemiseen. Tampereen teknillinen yliopisto. Rakennustekniikan laitos. Rakennetekniikka. Tutkimusraportti no 145. 2009.
- Pelastussuunnitelma: opas yrityksille ja muille työyhteisöille. Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö. 2013.
- Rakennuksen rakenteellinen turvallisuus: http://www.ymparisto.fi/fi-FI/Rakentaminen/Rakennuksen_turvallisuus/Rakenteellinen_turvallisuus.
- Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston kotisivut: www.valvira.fi (tietoa mm. allasvedestä).

- Sukeltajaliitto ry:n kotisivut: www.sukeltaja.fi.
- Suomen Uimaopetus- ja Hengenpelastusliitto ry:n kotisivut: www.suh.fi.
- Tarkastuslista Uimahallit ja kylpylät.
- Tarkastuslista Vesiliikumäet.
- Tule uimahalliin! Opas uimahallien asiakkaille, henkilökunnalle ja järjestöille edistämään kaikkien mahdollisuuksia käyttää uimahallipalveluja. Opetus- ja kulttuuriministeriö sekä Suomen Uimaopetus- ja Hengenpelastusliitto ry. 2013.
- Uima-allasveden laatu ja valvonta: soveltamisopas uimahallien ja kylpylöiden allasvesien laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista 315/2002. Sosiaali- ja terveysministeriö, opetusministeriö sekä Suomen Uimaopetus- ja Hengenpelastusliitto ry. 8. painos. 2008.
- Uimahallien ja virkistysuimaloiden LVIA-suunnittelu. LVI 06-10451. Rakennustieto Oy. 2009.
- Uimahallien laattalattioiden liukkaus. Tampereen teknillinen yliopisto. Rakennustekniikan laitos. Rakennetekniikka. Tutkimusraportti no 144. 2009.
- Uimahallien rakenteiden suunnittelu ja kunnonhallinta. RIL 235-2009. Suomen Rakennusinsinöörien Liitto RIL ry. 2009.
- Uimahallien ja kosteiden tilojen hygieniaopas. Suomen Ympäristö- ja Terveysalan Kustannus Oy. 2014.
- Uimahallien ja kylpylöiden rakennuttaminen. Opetus- ja kulttuuriministeriön liikuntapaikkajulkaisu no 97. 2010.
- Uimahallien ja kylpylöiden sisäilmastoa ja ilmanvaihtoa koskevat terveydelliset ohjeet. Oppaita 3:2008. Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus. 2008.
- Uimahallit ja virkistysuimalat. RT 97-10839. Rakennustieto Oy. 2005.
- Uimahallitilojen puhtaus. Puhtaustieto PT Oy. 2011.
- Vapaasukelluksen harrastaminen uimahalleissa, kylpylöissä, maauimaloissa ja muissa vastaavissa paikoissa. Suomen Uimaopetus- ja Hengenpelastusliitto ry 27.1.2009.

18 Standardit

Standardisoinnilla lisätään tuotteiden sekä palveluiden yhteensopivuutta ja turvallisuutta. Standardeissa esitetään tapoja, joilla voidaan lähtökohtaisesti saavuttaa lainsäädännön mukaiset vaatimukset. Ne on luotu helpottamaan kuluttajien, elinkeinoelämän toimijoiden ja viranomaisten työtä arvioitaessa tuotteiden ja palveluiden vaatimustenmukaisuutta. Vaikka kuluttajapalvelu on jonkin standardin mukainen, valvontaviranomainen voi puuttua asiaan, jos palvelu osoittautuu terveydelle tai omaisuudelle vaaralliseksi.

Standardien asema kuluttajapalveluiden vaatimustenmukaisuutta, erityisesti turvallisuutta, arvioitaessa on määritelty KuTuL 11 §:ssä. Lain mukaan *kulutustavaraa tai kuluttajapalvelua ei pidetä terveydelle tai omaisuudelle vaarallisena siltä osin kuin se on sellaisten yhdenmukaistettujen standardien mukainen, joita koskeva viittaus on julkaistu Euroopan unionin virallisessa lehdessä* (KuTuL 11 § 1 mom.).

Muiden niin sanottujen tavallisten standardien viitetietoja ei ole julkaistu Euroopan unionin virallisessa lehdessä. Niitä voidaan silti lain mukaan käyttää apuna vaarallisuutta arvioitaessa. *Kulutustavaran tai kuluttajapalvelun vaarallisuutta arvioitaessa valvontaviranomaiset kiinnittävät lisäksi huomiota ... turvallisuuskysymyksiä käsitteleviin kansainvälisiin tai kansallisiin standardeihin* (KuTuL 11 § 2 mom. 1. kohta).

Suomen standardoimisliitto SFS ry ylläpitää Suomen standardikokoelmaa. Standardit, joiden viitetiedot on julkaistu Euroopan unionin virallisessa lehdessä, on mainittu SFS:n internetsivuilla. Standardeja on annettu muun muassa uima-allasvarusteiden yleisistä turvallisuusvaatimuksista ja testimenetelmistä sekä useista lisäturvallisuusvaatimuksista ja testimenetelmistä (mm. tikkaat, porraskaiteet ja käsijohteet, ilma- ja vesiefektit, rataköydet, vesipallomaalit, hyppytasot ja ponnahduslaudat sekä altaan nostopohjat ja liikuteltavat välisillat).

Toiminnanharjoittaja voi tutustua standardeihin SFS:n verkkosivuilla osoitteessa www.sfs.fi. Standardeja voi myös ostaa SFS:n asiakaspalvelusta.

Liite 1

Ohje turvallisuusasiakirjan laatimiseksi

1. Toiminnanharjoittaja (esim. yritys)
  - nimi, kotipaikka ja yhteystiedot
  - mitä palveluita turvallisuusasiakirja koskee
2. Turvallisuusasioista vastaava(t) henkilö(t) ja varahenkilö(t)
  - nimet ja yhteystiedot (puhelinnumerot)
  - isommissa uimahalleissa työvuoron turvallisuusvastaavat ja heidän tehtävänsä
  - tehtävien määrittely ja johtamisvastuu (esim. yleinen turvallisuuden valvonta, suunnittelu ja ohjeistus, henkilökunnan koulutus, ensiapu- ja pelastusvälineistä vastaaminen, onnettomuuksien ja läheltä piti -tilanteiden raportointi ja seuranta)
3. Ennakoitavat vaaratilanteet ja niiden mahdolliset seuraukset
  - tunnistetaan mitä vaaroja toimintaan liittyy ja missä tilanteissa vaaroja voi esiintyä, millaisia tapaturmia tai onnettomuuksia toiminnassa voi tapahtua ja kuinka todennäköisiä onnettomuudet ovat
4. Toimenpiteet vaaratilanteiden poistamiseksi ja ehkäisemiseksi
  - vaarojen tunnistamisessa esille tulleet seikat, jotka vaativat erityistä huomiota
5. Ohjeet erilaisia kohdan 3 mukaisesti ennakoituja onnettomuus-, vaara- ja vahinkotilanteita varten
  - keinot ja ohjeet avun hälyttämisestä ja varajärjestelmästä
  - johtamisvastuu, työnjako ja tehtävät onnettomuustilanteessa (esim. kuka hälyttää apua, antaa ensiapua ja ohjeistaa muita paikalla olijoita)
  - toimintajärjestys (esim. avun hälyttäminen ja ensiavun antaminen sekä jatkohoitoon ohjaaminen)
  - luettelo ensiapuvälineistä ja pelastusvälineistä sekä niiden sijainnista
  - evakuointi- ja pelastussuunnitelma
6. Uimahallin henkilökunnan turvallisuusasioihin liittyvä perehdyttäminen ja kouluttaminen sekä mahdolliset pätevyys- ja koulutusvaatimukset
  - tarvittaessa esimerkiksi uimaopettajan tai uinninvalvojan ammattitaito, ikä, koulutus tai lajiliiton osoittama pätevyys
  - tehtävät onnettomuus- ja hätätilanteissa
  - henkilökunnan ensiapu- ja turvallisuuskoulutus
  - luettelo suoritetuista koulutuksista ja harjoituksista sekä niihin osallistuneet
7. Uimahallissa käytettävät
  - a) Koneet, laitteet ja rakenteet (ja muu näihin rinnastettava tarpeisto)
    - luettelo koneista, laitteista ja rakenteista (esim. vesiliukumäet, valvontapaikat, hyppytautasot, ponnahduslaudat, altaan nostopohjat, välisillat ja rataköydet)
    - kartta tai piirros niiden säilytyspaikasta tai sijainnista
    - käyttöä koskevat turvallisuusohjeet
    - vastuuhenkilöt ja heidän yhteystiedot
    - hankinta-aika tai rakennusajankohta
    - tiedot suunnittelijasta tai rakentajasta
    - huoltosuunnitelma ja -päiväkirja (milloin tarkastetaan ja huolletaan)
    - käyttötarkkailu ja -päiväkirja (käyttöajankohdat, käyttökerrat ja käytöstä vastanneen nimi)

b) Tilat

- luettelo tiloista (esim. altaat, saunat, pukuhuoneet ja valvomot)
- kartta tai piirros niiden sijainnista
- käyttöä koskevat turvallisuusohjeet
- vastuuhenkilöt ja heidän yhteystiedot
- rakennusajankohta
- tiedot suunnittelijasta tai rakentajasta
- poistumis- ja suojautumismahdollisuudet (esim. hätäuloskäynnit)
- paloturvallisuus (luettelo palokalustosta, esim. palovaroittimet, sammuttimet ja sammutuspeitot sekä niiden sijainti)
- suoritettavat palotarkastukset sekä käsisammuttimien huolto ja tarkastus (merkitään esim. huoltopäiväkirjaan päivämäärän kera)
- sammutus- ja pelastustehtävien järjestely
- huoltosuunnitelma ja -päiväkirja (milloin tarkastetaan ja huolletaan)
- käyttötarkkailu ja -päiväkirja

c) Varusteet ja välineet (ja muu näihin rinnastettava tarpeisto)

- luettelo varusteista ja välineistä (esim. pelastusvälineet, ensiaputarvikkeet, vesijuoksuvyöt, kellukkeet ja vesipalot)
- kartta tai piirros niiden säilytyspaikasta
- käyttöä koskevat turvallisuusohjeet
- vastuuhenkilöt ja heidän yhteystiedot
- hankinta-aika
- huoltosuunnitelma ja -päiväkirja (milloin tarkastetaan ja huolletaan)
- käyttötarkkailu ja -päiväkirja (käyttöajankohdat, käyttökerrat ja käytöstä vastanneen nimi)

8. Uimahalliin liittyvät olosuhde- ja käyttörajoitukset

- millaisissa olosuhteissa ja tilanteissa palvelua ei voida tarjota
- miten esimerkiksi muuttuvat sääolosuhteet vaikuttavat eri altaiden ja tilojen käyttöön (esim. ulkoaltaat ja niiden aukioloajat)
- toiminta olosuhteiden (esim. säätila ja valaistusolosuhteet) muuttuessa

9. Asiakkaat ja asiakasryhmät

- uimahallin suurin mahdollinen turvallinen asiakasmäärä (usein pienempi kuin esimerkiksi uimahallin vaatekaappien määrä)
- asiakkaiden yhtäaikainen enimmäismäärä eri paikoissa ja tiloissa (esim. lasten altaat, porealtaat ja saunat)
- mahdolliset terveydentila-, ikä-, kunto-, taito-, kokemus- ym. vaatimukset ja rajoitukset (esim. vesiliukumäissä ikä- ja kokorajoitukset)
- erityisedellytykset lasten ja muiden erityisryhmien osalta

10. Muiden kuin varsinaisten asiakkaiden turvallisuuden varmistamiseksi tarpeelliset toimenpiteet

- katsojat, sivulliset ja muut vastaavat henkilöt (esim. uimahallin kahviossa olevat henkilöt)

11. Miten erilaiset onnettomuus-, vaara- ja vahinkotilanteet kirjataan ja miten näin kerättyä tietoa käytetään hyväksi turvallisuustoiminnan kehittämisessä

- pienetkin onnettomuudet ja vakavat läheltä piti -tilanteet
- onnettomuuskirjanpidon säännöllinen hyödyntäminen (turvallisuuden jatkuva parantaminen): vastuuhenkilö ja kuinka usein tehdään
- kuvaus onnettomuuskirjanpidon ja -tutkinnan järjestämisestä (esim. tieto mahdollisesta tapausilmoituslomakkeesta ja ohjeet sen täyttämiseksi sekä onnettomuuspaikan kuvaaminen onnettomuuden jälkeen)

- onnettomuuden analysointi (esim. mitkä tekijät johtivat onnettomuuden syntymiseen sekä onnettomuuspaikan kunto)
- vastaavien tapausten varalta ennalta ehkäisevien toimenpiteiden miettiminen ja toimeen paneminen sekä vastuuhenkilön nimeäminen ja aikataulun tekeminen toimenpiteiden toteuttamiseksi

12. Menettely KuTuL 8 §:ssä säädetyn ilmoitusvelvollisuuden noudattamiseksi

- minne ilmoitus toimitetaan ja kuka hoitaa (tehtävä viivytystä Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle)
- tapauksesta ilmoittaminen myös muille viranomaisille (esim. työsuojelupiirille ja poliisille)
- viranomaiselle voidaan myöhemmin toimittaa tarvittavia lisätietoja ja asiakirjoja, kuten onnettomuusraportti sen valmistuttua

13. Miten turvallisuusasiakirjaan ja -suunnitelmaan sisältyvät tiedot saatetaan palvelun tarjoamisessa mukana olevien tietoon

- miten turvallisuusasiakirjan tiedot saatetaan henkilöstön ja muiden tahojen tietoon (turvallisuusasiakirjan läpikäynti, päivitykset, koulutukset yms.)
- lista, johon työntekijät päivättyllä allekirjoituksellaan kuittaavat saaneensa perehdytyksen

14. Miten tietojenantoasetuksessa säädetty tiedot annetaan asiakkaille ja muille vaikutuspiirissä oleville

- asiakkaiden opastaminen ja varustautuminen (esim. kellukkeet lapsille)
- missä vaiheessa ja miten opastus toteutetaan (esim. kylteillä, opasteilla tai symboleilla)
- käyttäytymis- ja toimintaohjeet sekä hätätilanteissa toimiminen
- miten turvallisuudesta vastaava henkilö tai henkilöstö on asiakkaan tunnistettavissa (esim. uinninvalvojen vaateus)

15. Siivousohjelma

- siivouksesta vastaava taho
- siivoussuunnitelma, joka pitää sisällään siivousmenetelmät ja -ajankohdat
- ohjeet siivouksessa käytettävien koneiden ja laitteiden turvallisesta käytöstä ja säilytyksestä

Turvallisuusasiakirjan tulee olla laajuutensa ja yksityiskohtaisuutensa puolesta tarkoituksenmukaisessa suhteessa uimahallin kokoon ja toiminnan luonteeseen. Turvallisuusasiakirja täytyy olla ajan tasalla ja sitä on päivitettävä tarpeen vaatiessa.

Liite 2

Turvallisuuden hoitaminen sekä uinninvalvojen määrä suhteessa allastilaan ja sen toimintoihin

Uinninvalvojen lukumäärän määrittämisen on perustuttava riskinarviointiin. Riskinarvioinnissa ja turvallisuustason ylläpitämisessä on huomioitava muun muassa seuraavat seikat:

- allastilan laajuus: pinta-ala, allasmäärä, vesipinta-ala, altaiden syvyys yms.
- allastilan toiminnot, kuten vesiliukumäet, hyppypaikat tai -tornit, kiipeilyseinät sekä erityis- ja ulkoaltaat
- allastilan muut palvelut, kuten hierontapisteet, fysioterapia ja allasbaarit
- asiakasmäärät ja -ryhmät
- ruuhka-ajat ja valvonnan riittävyys
- altaiden sijainti ja uinninvalvomien sijoittelu
- näköesteet ja muut valvonnan kannalta haastavat paikat, kuten allastilojen sokkeloisuus, altaiden väliset tunnelit, luola-altaat, syvien altaiden pohjat ja pimeys porealtaiden läheisyydessä
- valvojen lakisääteiset tauot sekä muut tuuraustilanteet
- allastilassa järjestettävät opetus-, ohjaus- ja valmennustilanteet

Taulukko 1. Suositukset uinninvalvojen vähimmäislukumäärästä allastiloissa.

<i>Uinninvalvoja on suositeltavaa olla vesipinta-alaan ja altaiden sijoitteluun nähden vähintään seuraavasti:</i>	
enintään 25 m allas + lasten allas	1 - 2 valvojaa
25 m allas + 2 pientä allasta	1 valvoja ja kameravalvonta tai 2 valvojaa
50 m allas + lasten allas	2 valvojaa
50 m allas + 2 muuta allasta	2 valvojaa ja kameravalvonta tai 3 valvojaa

Liite 3

Uinninvalvojan osaaminen uimahalleissa, kylpylöissä ja muissa vastaavissa paikoissa

Uinninvalvojalla tulee olla seuraavat tiedot ja taidot:

- tietää erilaisissa pelastustapahtumissa ja -tilanteissa turvallisen toiminnan periaatteet
- osaa käytännössä toimia turvallisesti erilaisissa pelastustilanteissa
- kykenee pelastamaan kohteessa, jossa työskentelee
- osaa käyttää erilaisia pelastusvälineitä sekä tietää, miten ja milloin välineet tulee huoltaa
- tietää ihmisen fysiologian perusteet (esim. verenkierto, keuhkojen toiminta ja vedenpaineen vaikutukset uimariassa), jotta hän osaa ja pystyy toimimaan ensiaputilanteissa
- osaa hätäensiavun ja jatkotoimenpiteet
- tietää tehtävänsä, oikeutensa ja vastuunsa
- on tutustunut ja tietoinen työkohteensa turvallisuuskäytännöistä (mm. turvallisuusasiakirja)

Uinninvalvojan on kyettävä pelastamaan siinä kohteessa, jossa työskentelee. Lähtökohtana voidaan pitää suorittamista uinninvalvojan testiuinnista (liite 4). Uinninvalvojan osaamisessa otetaan huomioon palvelukohtaiset olosuhteet (kohteen koko ja toiminnan luonne). Tarvittavat tiedot ja taidot voi hankkia muun muassa suorittamalla Suomen Uimaopetus- ja Hengenpelastusliiton uinninvalvojakurssin, ILS Pool Lifeguard -kurssin tai allasmestarikoulutuksen. Uinninvalvojan tulisi lisäksi olla vähintään 18-vuotias, koska työtehtäviin kuuluu huomattavaa vastuuta omasta sekä toisten turvallisuudesta ja työtehtävät voivat aiheuttaa tapaturmavaaran tai terveyshaitan.

Lähde: SUH (Suomen Uimaopetus- ja Hengenpelastusliitto ry)

Liite 4

Uinninvalvojan testiuinti

Testiinnin tarkoituksena on arvioida kaikkien pelastustehtävissä toimivien ja sellaisiin tehtäviin hakeutuvien henkilöiden uinti- ja vesipelastustaitoja sekä -kykyjä. Testin tarkoituksena on kuvata todellisia pelastustilanteita, joita uinninvalvoja saattaa työssään kohdata. Siksi testi tulee suorittaa vähintään sen syvyisessä altaassa, jossa uinninvalvoja työskentelee. Samasta syystä esimerkiksi uimalasien ja maskin käyttö on kielletty.

Testiuinti suoritetaan 25 m:n tai 50 m:n pituisessa altaassa. Testiintiin sisältyvät pelastushyppy, uintiosuus, pituussukellus, syvyysukellukset sekä pelastettavan kuljetus vedessä. Testin kokonaispituus on 100 m:ä.

Testiinnin vaihe 1

Pelastushyppy veteen + 25 m:n pelastuinti. Ajanotto aloitetaan uimarin jalkojen irrotessa lähtötelineestä. Pelastushypyssä pään tulee jäädä veden pinnalle ja katseen olla eteenpäin kohti pelastettavaa.

Testiinnin vaihe 2

25 m:n pelastuinnin jälkeen käännetään. Välittömästi käännöksen jälkeen suoritetaan 10 m:n pituussukellus ja nouseaan pintaan pohjassa olevan merkin kohdalta. Uimarin on oltava kokonaan veden alla sukelluksen aikana. Sukelluksen ja pintaan nousun jälkeen jatketaan uimalla 15 m:ä lähtöpäätyyn (uintityyli vapaa). Tämä vaihe päättyy käsikosketukseen altaan päätyseinään.

Testiinnin vaihe 3

Välittömästi seinään kosketuksen jälkeen seuraa syvyysukellukset. Syvyysukellukset koostuvat kolmesta sukelluksesta altaan syvimmästä kohdasta. Pohjasta noudetaan kolme esinettä yksi kerrallaan siten, että ensimmäiseen sukellukseen voi hyödyntää altaan päätyseinää. Seuraavat kaksi sukellusta tulee suorittaa pinnalta, ottamatta lainkaan tukea tai vauhtia altaan päätyseinästä tai reunasta. Viimeisenä esineenä on upponukke (Helly) tai vastaava, muilla kerroilla esimerkiksi kiekko tai opporengas.

Testiinnin vaihe 4

Seuraavaksi suoritetaan pelastettavan kuljetusta vedessä 50 m:ä. Kuljetuksessa tyyli ja ote ovat vapaita, kuitenkin siten, että pelastettavan hengitystiet ovat pinnalla ja pelastettava on kontrollissa. Kuljetuksen voi suorittaa joko upponukella (Helly) tai kuljettamalla toista ”tajuutonta” kurssilaista.

Testiinnin loppu

Ajanotto päättyy pelastajan käden koskettaessa altaan päätyä 50 m:n kuljetuksen jälkeen. Aikaraja on 3 min. 40 s. Sen jälkeen testi jatkuu pelastettavan nostamisella altaasta. Nostamisessa saa käyttää apuna toista henkilöä. Testiuinti arvioidaan hyväksytyksi tai hylätyksi.

Lähde: SUH (Suomen Uimaopetus- ja Hengenpelastusliitto ry)

Liite 5

Riittävä pelastustieto, -taito ja -kyky, kun kyseessä ei ole yleisö- tai vastaava uintivuoro (uinninvalvoja), vaan ryhmän opettaja, ohjaaja, avustaja, valmentaja tai fysioterapeutti yms.

Riittävän pelastustaidon arvioimiseen käytetään vesipelastuskyvyn osalta ”pelastussuoritetta” tai siihen verrattavaa vesipelastussuoritetta. Suoritus tulee tehdä yhtäjaksoisesti seuraavasti:

- uinti altaan päästä päähän,
- jonka jälkeen sukellaan pelastettava altaan haastavimmasta kohdasta pinnalle,
- kuljetetaan pelastettava nostopaikalle ja
- nostetaan pelastettava altaan reunalle.

Lisäksi riittävään pelastustaitoon kuuluu aina tietää ja taitaa kyseisen kohteen:

- hälytysjärjestelmä,
- turvallisuusasiakirja,
- pelastusvälineiden sijainti ja käyttö,
- ensiapuvälineistö sekä
- pelastus- ja poistumisreitit.

Lähde: SUH (Suomen Uimaopetus- ja Hengenpelastusliitto ry)

Liite 6

Malli uimahallin tai vastaavan paikan (aukioloajan ulkopuolisesta) käytöstä tehtävästä vuokrasopimuksesta

Uimahallin käyttäminen

Tämän sopimuksen mukaisesti vuokraajalla on oikeus käyttää alla mainittua uimahallin tai uima-altaan allas-, pesu-, sauna- ja pukeutumistiloja sovittuina ajankohtina.

Tilan vuokraaja _____

Yhteys- tai vastuhenkilö _____

- osoite _____
- puhelinnumero _____
- faksi _____
- sähköposti _____

Muut vastuhenkilöt _____

Vuokrausaika tai -ajat _____

Käyttötarkoitus _____

Vastuhenkilö:

- on ryhmän mukana mainittuina aikoina
  - o pystyy huomioimaan mahdolliset vaaratilanteet
  - o ei osallistu itse toimintaan siten, että se heikentää turvallisuuden valvomista
- omaa riittävän pelastustaidon kyseiseen uimahalliin tai uima-altaaseen
- tietää mistä löytyvät tarvittavat pelastusvälineet
- tietää mistä ja miten apua hälytetään
- on tutustunut tiloihin välineineen
- tuntee uimahallin turvallisuusasiakirjan sisällön ja käyttötarkoituksen
- tietää missä turvallisuusasiakirjaa säilytetään

Tässä sopimuksessa mainittu vastuhenkilö (= tilan vuokraaja) voi olla vastuussa vain omasta ryhmästään.

Aika ja paikka _____

_____
Allekirjoitus (tilojen puolesta)
sekä nimen selvennys

_____
Allekirjoitus (vuokraajan edustaja/toimija)
sekä nimen selvennys

Lähde: SUH (Suomen Uimaopetus- ja Hengenpelastusliitto ry)

Liite 7

Esimerkki tapausilmoituslomakkeesta

Täytä lomake mahdollisimman pian tapahtuman (onnettomuuden tai läheltä piti -tilanteen) jälkeen. Palauta lomake täytettynä yrityksessänne sovitulle yhdyshenkilölle. Jatka lomaketta tarvittaessa kääntöpuolelle.

Onnettomuuden tai läheltä piti -tilanteen tapahtumapaikka	Päivämäärä ja kellonaika
Loukkaantuneen henkilön tiedot:	
Nimi	Henkilötunnus
Osoite	Puhelinnumero
Sähköpostiosoite	
Tiedot tapahtumasta:	
Minkälaisessa toiminnassa tilanne tapahtui?	
Tapahtuman kuvaus (yksityiskohtainen kuvaus, miten onnettomuus tai läheltä piti -tilanne tapahtui?)	
Tapahtuman seuraukset (esim. vamman laatu, loukkaantuneiden määrä)	
Tapahtumapaikan kunto tapahtuman aikana	
Tapahtuman syyt	
Miten tapaturma voitaisiin vastaisuudessa välttää/Toimenpide-ehdotuksia?	
Lisätietoja	
Tapahtumasta on otettu yhteyttä:	
☐ Poliisi ☐ Pelastuslaitos ☐ Turvallisuusvastaava ☐ Työsuojeluviranomainen	☐ Vakuutusyhtiö ☐ Tukes ☐ Muu taho (mikä?)
Päivämäärä, allekirjoitus, nimen selvennys ja puhelinnumero	